Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гаргажа эхилһэн 1921 оной декабриин 21-hээ | № 36 (14147) | 1976 оной февралиин 13, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

ВЛКСМ-эй ОБКОМДО

СТУДЕНТНЭРЭЙ ҮҮСХЭЛ ҮРГЭНӨӨР ДЭМЖЭЕ

Мал ажалай халуун хаhа—түл абалга мүнөө түхэл дундаа ябажа байна. Республикымнай хонишод энэ шухала хүдэлмэрине амжалтатайгаар үнгэргэхэ зорилго урдаа табинхай. Эдэнэртэ али болохо туhа хүргэхэ ёhотой байhанаа Буряадай хүдөө ажахын институдай зооинженерна факультедэй 321-дэхи бүлэгэй студентнэр мэдүүлбэ.

Энэ бүлэгэй гэшүүд түл абалгын үедэ хурьгашадаар хүдэлхэ гэжэ шиидэбэ. Тиихэдээ республикын бусад институт, техникум болон училищинуудай студентнэртэ хандажа, энэ үүсхэлыень дэмжэхые уряалhан байна.

Юhэдэхи табан жэлэй дүнгүүдые согсолон хараад үзэхэдэ, хүдөө ажахын ерээдүйн мэргэжэлтэд колхоз, совхозуудай ажалшадта горитой туhа хүргэжэ байха юм. Онсолходо, энэ үе соо 305.666 хонин искусственна аргаар үрэжүүлээ, 179.880 хурьга абажа, бүтэн бүринөөр түлжүүлээ.

1975 оной намар 321-дэхи бүлэгэй студентнэр Сэлэнгын совхоздо ошожо. 3694 хонин искусственна аргаар үрэжүүлээ hэн. Мүнөө хурьгашадаар хүдэлжэ, хэhэн ажалайнгаа үрэ дүнгэй ехэ байхын түлөө тэмсэхэ зорилготой. Байгша оной февралиин 23-haa мартын 14 болотор энэ ажалаа хэжэ дүүргэхэ эрмэлзэлтэй юм.

Мүнөө гаргаhан үүсхэлынь бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай абаhан тогтоолдо студентнэрэй харюунь болоно. Тиимэhээ арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түл абалгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ гээшэ манай уялгата хэрэг гэжэ энэ бүлэгэй студентнэр мэдүүлнэ.

«Даажа байhан хэрэгтээ тон харюусалгатайгаар хандажа, ажалай эмхидхэл hайжаруулхын, ашаг үрыень бүри дээшэлүүлхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэхэбди», — гээд тэдэнэй хандалга соо бэшэглэнхэй. Гадна студентнэр дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаба.

Зоотехническэ бүхы эрилтэнүүдые жэншэдгүй дүүргэжэ, абаhан хурьгадаа гарза хохидолдо оруулангүй түлжүүлхэбди гээд хүдөө ажахын ерээдүйн мэргэжэлтэд мэдүүлнэ. Гадна Сэлэнгын совхозой ажалшадай урда зоотехниин асуудалнуудаар лекцинүүдые уншажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ, мүнөө үеын уласхоорондын байдалтай малшадые танилсуулха байhанаа энэ бүлэгэй студентнэр мүн лэ элиршэлнэ.

ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой бюро хүдөө ажахын институдай студентнэрэй үүсхэлые зүбшөэн хэлсээд, hайшааба.

Тиигээд энэ үүсхэлые республика соогоо үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулхыень ВЛКСМ-эй горком болон райкомуудые, комсомолой комитедүүдые уялгалба.

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ПРОФСОЮЗУУДАЙ ОБЛАСТНОЙ СОВЕДТЭ

Нютагай мэдэлэй предприятинуудай дунда 1975 оной дүрбэдэхи кварталда дэлгэрhэн мүрысөөнэй дүнгүүд тухай

1975 оной дүрбэдэхи квартал соо нютагай мэдэлэй предприятинуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай областной Совет хаража үзөөд, тусхай тогтоол гаргаба.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай областной Соведэй дамжуулгын Улаан туг 1.200 түхэриг мүнгэн шантайгаар Заудинскын туршалга-үйлэдбэриин оньhожоруулагдамал ой модоной ажахыда (директорынь Е. Н. Темин, партийна организациин секретарь Л. Климов, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Н. И. Павлов) барюулагдаба. Энэ ажахын коллектив продукци худалдаха даабаряа 101,8 процент, модоной үрэhэ ургуулха түсэбөө — 109, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ — 100,4, сэбэр олзо оруулха даабаряа 109,6 процент дүүргэбэ.

Дамжуулгын Улаан туг 1.600 түхэриг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар түлишын промышленностиин управлениин ... леспромхозой коллективтэ (директорынь В. В. ..., партийна организациин секретарь Е. М. Маш..., хүдэлмэришэдэй профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Н. Молчанов) барюулагдаха болобо. Түс коллектив продукци худалдаха даабаряа — 121,7 процент, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө 101,4, олзо оруулха түсэбөө 120,4 процент дүүргэбэ.

Дамжуулгын Улаан туг 6.600 түхэриг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар «Туяана» гэжэ үйлэдбэриин оёдолой нэгэдэлэй коллективтэ барюулагдаха (генеральна директорынь Т. А. Бутигеев, партийна организациин секретарь Л. П. Лошукова, профсоюзай нэгэдэмэл комитедэй түрүүлэгшэ В. К. Радченко, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь С. Г. Литвинцева) болоо. Эдэнэр продукци худалдаха даабаряа — 111,9 процент, ажалай бүтээсые — 102,1, олзо оруулалгые 106,2 процентдэ хүргөө.

600 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан Түнхэнэй оньhожоруулагдамал ой модоной ажахыда (директорынь М. Ф. Кожевин, партийна организациин секретарь С. М. Малышева, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ В. В. Сташкевич) үгтэбэ. Энэ коллектив сугалуулха түсэбөө — 175, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даабаряа 101 процент дүүргэбэ.

Сэлэнгын леспромхозой коллективтэ 900 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан (директорынь А. С. Игнатьев, партийна организациин секретарь В. Я. Горбик, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Т. Г. Перевалова) барюулагдаха болобо. Продукци худалдаха даабаряа 101,2 процент, ажалай бүтээсые — 106,5 процент, олзо оруулха даабаряа 101,8 процент дүүргэбэ.

Городой коммунально-ажахын управлениин автотранспортна ажахын коллективтэ 1.000 түхэригэй гурбадахи мүнгэн шан үгтэхэ болобо.

Шулуутайн ОРС-ын, Баргажанай, Ивалгын, Бэшүүрэй, Хурамхаанай, Хойто-Байгалай киносетьнүүдэй ажал hайшаагдаhан байна.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ

ШЭНЭ КОМПЛЕКС БАРИГДАБА

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо үнинhөө хүлеэгдэhэн 400 үхэрэй hү haалиин шэнэ комплекс ашаглалгада үгтэшэ. Энэ хадаа Баргажанай аймаг соо түрүүшынхээ ... комплекс болоно. ... ажалшадай бүхы хүдэлмэри оньhожоруулагданхай. ... сэбэрлэлгэ, тэжээл ..., мал уhалалга, үнеэ ... hаалиин hандаа оньhон техникын хүсөөр бүтээгдэнэ. Урдань ... фермэнүүдтэ машинаар hаaха түхеэрэлгэнүүд ... ядадаг hэмди. Мүнөө энэ комплексдо ... шэнэ машинаар hааг... Иигэжэ hаалишадай үнинэй хүсэл хэрэг бэелүүлэгдэбэ гээшэ. ... hаалишад тус ... 25 үхэр даажа абаад ... Тиихэдэ колхозой түрүүшүүлэй Эрдэни Онхоро... 50 үхэр hаан... комплекс соо hаалишадай ... улаан булан бии юм. ... соогоо hаалишад шэнэ ... журналнуудые унша... хөөрэлдөөнүүдые ... Зооветеринарна hу... үнгэргэгдэдэг байна. ... hаалишадые үдэрэй ... халуун эдеэгээр ... байдаг буфет хүдэлдэг ... ажалшадаа энэ комплексдо ... фермэнүүдhээ hаалишад ... машинаар үнеэ hаа... гараха. Иигэжэ ... колхоз hүүлэй жэл... бүхы үнеэдээ машинын ... hаадаг боложо байна.

И. ЗАНГИЕВ,
колхозой ахамад зоотехник.

Малай үбэлжэлгэ шалганабди

ХОЙШОЛОНГЫНЬ ХАЛУУН НАМАРҺАА

Нёдондо урдынхида адли ган гасуур бэшэ, хура бороотой байжа. Зэдын аймагай ажахынууд бүхыдөө 923 мянган центнер ороохо тараа хуряажа, горитой амжалта туйлаа бэлэй. Тиихэдэ ниитын малда үгтэхэ үбhэн, сенаж, силос, ногооной гурил баhал ехээр бэлэдхэгдэhэн юм.

Ногооной, силосэй ургамалнуудай, ороохо тараанай баян ургаса хурэhэн тус аймагай колхоз, совхозуудай эдэ үдэрнүүдтэ үбэлжэлгэеэ хэр зэргэ үнгэргэжэ байhыень hаяхан шалгахада урдынхиhаа тон муугаар гэхэ гү, али адууhа малыень үбэлжэлгын эхинhээ олоор гарзалжа, бэрхэтэй тулюур байдал тохёолдоод байба. Жэшээ болгон «Мир» колхозые абажа харая. Эндэ үбэлжэлгын эхинhээ хойшо 74 үхэр, 2.215 хонин гарзалаад байна. Илангаяа 1-дэхи, 3-дахи отделенинүүдтэ мал олоор үхэл гарзада ороо. Намартаа 900 түлгэ даажа абаhан Б. Баировай отарада табан hара соо 420 хонин гарзалшоо. Ямар ушарhааб гэбэл, нэгэдэхеэр, энэ хонишон тушаажа абаhан түлгэнүүдээ намартаа hайн бэлиээридэ, тараанай hуурида адуулжа хүшэлүүлээгүй дээрэhээнь үбэлэй эхинhээ туража муудашоо. hүүлээрнь хүшэ тамираа алдаhан хонидоо амяарлажа, hайнаар харууhалаагүй. Иигэжэл хонидынь олоороо гарзалжа захалаа бшуу.

Тураhан, үбшэлhэн хонидые аргалха, hайнаар харууhалха пункт hүүлэй үедэ нээгдэжэ, отарануудай үбшэн, туранхай хонидые суглуулhан байгаа. Теэд тэндэнь ошожо харахадамнай, туранхай, үбшэн хонидой hайжарха ямаршье ажал ябуулагдадаггүй, тэрэл рационоорнь хооллуулдаг байба. Харбэз туража муудаhан гү, али үбшэн хонидойнгоо хүшэ тамир hайжаруулха гэбэл, нэн түрүүлэн хонидоо дулаан байрада байлгажа, бүлеэн уhаар ундалуулха, обёосой гурилаар хэгдэhэн кисель, тараа талханай зүйл эдюулхэ, зөөлэн, шанартай үбhөөр хооллуулха ёhотой байгаа. Иимэ юумэн эндэ мүнөөшье эмхидхэгдээгүй. Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудай усадхагдаагүйhөө боложо, хонишод Ж. Аюшеевэй, Д. Хогоевой, Н. Лалетинэй, Б. Ц. Цыденовэй, Б. Бацзаракцаевай, А. Тубановай, Д. Бадмаевай даадаг отарануудта хонин олоор гарзалжа байhаар.

Мүн Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо малай гарзалхань улам hүжэрhэн зандаа. Октябриин 1-hээ январиин эсэс болотор 2.821 хонин, тэрэ тоодо 1975 оной 2.401 хурьган үхэлэн байна. Жэшээлбэл, Ч. Доржиевай отарада 378, М. Жалбалова — 307, Д. Б. Ванчиковай — 317, Р. Намжиловай — 273, Ч. Буянтуевай — даадаг hүрэгтэ — 260 хонин, хурьган гарзалhан байна. Энээнhээ гадна, хүшэ тамираа алдаhан ехэ хонид олон. Жэшээлбэл, Ч. Сандиповай даадаг түрүүшынхеэ хурьгалха хонидой 200 гаранинь тамир hулатай болонхой. Ойрын үдэрнүүдтэ hайн харууhа эмхидхээгүй hаа, хурьгалхаhаа байха, ондо орохоньшье хэсүүхэн болоод байна.

Энэ колхоз үбэлжэлгэеэ элбэг тэжээлтэйгээр угтабашье, хони, малайнгаа байра эртээнhээ дулаалаагүй, хүшэлөөгүй хонидоо намарай түрүүшын хүйтэнөөр hүрэгhөө илгажа, hайнаар харууhалаагүйнь гэмшэлтэй. Тиигэжэ үбэлжэлгын хахадта туража, сэмгээ хатаhан хонидой гарзань улам олошоржо байна бшуу.

Дурсагдаhан колхозуудай зооветмэргэжэлтэд үбэлжэлгын эхинhээ малдаа тэжээлыень буйлуулжа, шанаржуулан эдюулхэ, минеральна тэжээлээр хангаха, уhы ень бүлеэдхээд үгэхэ, туража захалhан хонидтоо обёосой кисель бэлдэжэ уулгаха хүдэлмэри эмхидхээгүй. Тэдэнэр элбэг тэжээлдээ найдаад, hанаа амар hуужа, иимэ ехэ хохидолдо ороо гээшэ. Бүхыдэнь абажа харахада аймагай бусад ажахынуудта малай гарзалха ушар али олон дайралдана. Тусхайлан хэлэбэл, үбэлжэлгын эхинhээ мүнөө хүрэтэр Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта, Борьёогой, «Октябрьский» совхозуудта хони, хурьгад гарзалhаар.

Ямар ушарhаа малынь иимэ олоор гарзалнаб гэбэл, аймагай ажахынууд баян ургаса ургуулhандаа намартаа урмашаад, ногооной шэмэтэйдэ хони, малаа hайнаар хүшэлүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулаагүй, үбэлжэлгэдөө эртээнhээ бэлдээгүй байшоо. Хоёрдохёор, үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэhэндээ бахархажа байhаар бүхы малынь туранхайгаар, хүсэд хүшэлэнгүй, үбэлжэлгэдэ орожо, мүнөө үхэл гарзань hүжэржэ байна гээд тобшололтой. Тиимэhээ саашадаа ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд энэ бэрхэшээлээ дабахын тула эдэ үдэрнүүдтэ зохихо хэмжээ абаха болоно. Түл абалгын эхилтэр бүхы ажалаа гурнмшуулаагүй hаань, бүришье хүшэр байдал тохёолдожо магадгүй ха.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

Загарайн аймагай «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин заhабарилгын түбэй мастерскойн слесарь Иван Леонтьевич Ромашко арбадахи табан жэлые габшагай ажалаар угтаба. Ажалай ветеран, коммунис ажалай ударник Иван Леонтьевич халаананингаа даабарине 110—120 процент дүүргэнэ. Мастерскойн коллектив хүдэлмэринингөө шанар hайжаруулхын, металл алмахын түлөө шангаар тэмсэнэ. Ажалай ветеран энэ хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Партиин XXV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсоhон энэ слесарь январь hарада туйлаhан амжалтаа февральда улам арьбадхаха зорилготой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь И. Л. Ромашко ажалдаа.

И. ТОКМАКОВАГАЙ фото.

XXV КПСС-эй СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет болон облпрофсовет 1975 ондо автомобильна харгы бариха, заhаха, болбосон түхэлтэй болгохо түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүн хаража үзөөд, республикын Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг, 2000 түхэригэй нэгэдэхи шан Хяагтын аймагта барюулха гэжэ шиидээ.

1200 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан Мухар-Шэбэрэй аймагта үгтэбэ.

ҺАЙНААР ЭХИЛЭГДЭЭ

«Партиин XXV съездые нэрэтэи солотойгоор угтая» гэhэн уриа доро Улаан-Үдын авиаторнууд мүнөө ажаллана. Тиихэдэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон комсомолой ЦК-гай гаргаhан тогтоолдо харюу болгон, авиапредприятиин коллектив 1976 оной дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаа. Жэшээлхэдэ, байгша оной түрүүшын хоёр hарын үйлэдбэриин даабари съездын нээгдэхэ үдэр — февралиин 24-дэ, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб декабриин 25 болотор дүүргэхээр шиидээ.

Вертолёдой подразделениин коллектив арга боломжоёо тооложо үзөөд, бури дээшэлүүлэгдэhэн уялга гэхэ гү, али угтамжын түсэб баталан абаба. Тэдэнэр байгша хоёр hарынгаа даабари февралиин 20-до бэелүүлхэ байна. Вертолетчигууд хэлэhэн үгэдөө хүрэхын тулада габшагай hайнаар ажаллана. Үнгэрэгшэ hарын түсэб болзорhоо долоон хоногоор урид дүүргэгдээ.

Мүн авиапредприятиин коллектив бүхыдөө январь hарада hайнаар ажаллажа, эрхим дүн туйлаа. Съездын урда тээ абаhан социалис уялгаяа тэдэнэрэй дүүргэхэ байhанда найдамаар. Авиаторнуудай hарын туршада хэhэн хүдэлмэриин дүн хаража үзэхэдэ, олон хи зүйлөөрнь үйлэдбэриингоо даабари үлүүлhэн байна. Жэшээлхэдэ, арадай ажахын ашаа зөөхэ январь hарын түсэб 24 процентээр үлүүлэн дүүргэгдэhэн, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ түсэбтэ даабариhаа 18 процентээр үлүүлhэн, олзо оруулха түсэб 22 процентээр дээшэлhэн байна юм. hайн лэ эхин! Мүнөө тэдэнэр ажалайнгаа энэ шанга эршые алдахагүйе оролдоно.

Коммунистнуудай ехэ хуралдаанай үнгэргэгдэхэ — февралиин түсэбые авиаторнууд габшагайгаар эхилбэ. Авиацяар ашаа зөөхэ февралиин даабари муу бэшээр дүүргэгдэжэ байна.

Пассажирнуудые зөөхэ, БАМ-ай барилгануудта наратай ашаа абаашаха даабари нилээд үлүүлhэн байна.

— Мүнөө туйлагдаhан эдэ бүхы амжалтанууд партиин XXV съездэдэ бидэнэрэй бариhан ажалай бэлэг болохо байна, — гэжэ Улаан-Үдын авиаторнууд омогтойгоор мэдүүлнэ.

И. ХРАПУНОВ.

ГОЛ АНХАРАЛАА ХАНДУУЛХА

Мүнөө оронойимнай фермэнүүдэй ажалшад үдэр бүхэндэ габшагайгаар, шэн габьяатайгаар ажаллажа байна. Малшад үбэлжэлгые эмхитэй hайнаар үнгэргэхын тула тэжээлээ гамтайгаар гаргашална, түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй дүнгүүдые батадхан арьбадхахые шармайн оролдоно.

Сагай уларилай таарамжагүй байгаашье hаань, колхоз, совхозуудай ажалшад хүдэлмэридөө эзэн ёhоор хандажа, 1975 ондо мяха, hү үндэгэ абалгаяа улам үргэдхэhэн байха юм. СССР-эй Центральна статистическэ управлениин мэдээсэhэнэй ёhоор, үнгэрhэн жэлдэ оронойимнай ажахынууд. 14954 мянган тонно (амидын шэгнүүрээр) гэхэ гү, али урда жэлэйхиhээ 3 процентээр ехэ үхэр мал, шубуу гүрэндэ худалдаhан байна.

Белгородско, Липецкэ, Ростовско областьнуудай, Алтайн ба Хабаровска хизаарнуудай промышленна үндэhэ hуури дээрэ табигдаhан олон предприятинууд, тусхай шэглэлтэй ажахынууд, нэгэдэлнүүд илангаяа hайнаар ажаллаа гээд СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын главна управлениин начальнигай орлогшо Л. С. Стефанюк ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсээ. Московско, Ленинградска, Костромской ба бусад хэдэ хэдэн областьнуудай түрүү ажахынууд малай ашаг шэмэ дээшэлүүлhэнэй ашаар хүдөө ажахын продукци ехээр үйлэдбэрилhэн байна.

Гэхэ зуура, хэдэ хэдэн областьнуудта малай ашаг шэмэ зарим тэды доошолоо. Казахстанай, Россин Федерациин зарим областьнуудай колхозууд, гүрэнэй предприятинууд 1974 онойхиhоо бага шэгнүүртэй бодо мал гүрэндэ тушааhан байна.

Молдавиин, Туркмениин, Казахстанай, Киргизэй хэдэ хэдэн колхозууд, совхозууд ба бусад гүрэнэй ажахынууд арадай ажахын түсэбөө дүүргээгүй.

Һүнэй фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд үнгэрhэн жэлдэ эршэмтэйгээр ажаллаhан байна. Грузиин, Азербайджанай, Таджикистанай, Узбекистанай ажахынууд hү haалгаяа ехэдхээ. Үнеэн бүриhөө улам ехэ hү haahaнай ашаар энэ туйлагдаhан байна. Оронойимнай бүхы колхоз, совхозууд жэл соо 60702 мянган тонно hү абаа гэхэ гү, али 153 мянган тонноор дээшэлүүлэгдээ.

Мүнөө үбэлжэлгын халуун хаhада үнгэрhэн жэлэй дүнгүүдые наринаар шэнжэлжэ байнабди. Московско, Ленинградска, Костромской, Камчатска ба бусад хэдэ хэдэн областьнуудай hүнэй фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд энэ талаар hайн жэшээ харуулна. Үбэлжэлгын түрүүшын hарануудта (октябрь-декабрь) эдэнэр hү haалгаяа 8 процентээр ехэдхээ.

Шубуу үсхэбэрилгын фермэнүүдэй ажалшад нёдондо жэл габшагай hайнаар ажаллаа hэн. Колхоз, совхозууд 33440 миллион үндэгэ гэхэ гү, али урда жэлэйхиhээ 7 процентээр ехэ үндэгэ суглуулан абаа.

Малай тэжээлые гамтай hайнаар, арьбалалтатайгаар ашаглахын түлөө тэмсэл хадаа энэ бэлдэлгын гол зорилгонуудай нэгэниинь болохо ёhотой. Үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ зам болгохо хэрэгээр шалгагданхай: тэжээлэй килограмм бүхэн hайнаар буйлуулан бэлдэгдэжэ малда үгтэхэ ёhотой; протеинэй зарим хубине карбамидай ашаар хүсэлдүүлхэ, аммиагай уhаар гү, али диаммоний-фосфат ниилүүлжэ, hолоомо болбосоруулан үгэхэ шухала. Тобшоор хэлэхэдэ, урдандаа бэлдэгдэгэй шэнэхэн тэжээлээр адууhа малаа гарза хоролтогүйгөөр харууhалжа, ехэ продукци абаха гээшэ малшадай гол зорилго болоно.

(ТАСС).

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

ХЭБЛЭЛЭЙ, ПОЛИГРАФИИН БОЛОН НОМОЙ ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХЭРЭГЭЙ УПРАВЛЕНИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй үйлэдбэриин түсэбүүд болон социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ, үндэр дүнгүүдые туйлаhанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Добдонова Чимитцо Жигжитовнае — Сэлэнгын аймагай Гусиноозёрскын типографиин верстальщица.

Красенко Михаил Петровичые — Республиканска типографиин барлагша.

Нимаев Дондок Эрдынеевичые — Улаан-Үдын аймагай Ивалгын типографиин директор.

Полуянова Анна Павловнае — Республиканска типографиин линотипистка.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1976 оной февралиин 11.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР С. М. БОЧКАРЕВЫЕ «УҺАНАЙ АЮУЛДА ОРОГШОДЫЕ АБАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1957 оной февралиин 16-най Указай ёhоор уhанай аюулhаа хүнүүдые абархадаа, эрэлхэг зориг харуулhанайнь түлөө Хурамхаанай райвоенкомадай жолоошон Сергей Маркович **Бочкаревые** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэhөө **«Уhанай аюулда орогшодые абарhанай түлөө»** медаляар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1976 оной февралиин 11.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Г. С. ТРОФИМОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, республикын Ажаhуудалай-коммунальна ажахын министерствын харьяата эмхи зургаануудта олон жэлдэ аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь түлөө республикын «Бурятремстрой» управлениин, харгы барилгын управлениин начальник Григорий Савельевич **Трофимовые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1976 оной февралиин 11.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР П. К. МАНЖЕХАНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, республикын партийна болон арадай гэгээрэлэй органуудта удаан саг соо hайнаар ажаллаhанайнь түлөө гэгээрэлэй дээдэ hургуулинууд болон научна эмхи зургаануудта хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ Петр Константинович **Манжехановые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1976 оной февралиин 11.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Улаан-Үдэ хотын Подкаменска 11-дэхи hунгуулиин округhоо, Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын 118-дахи hунгуулиин округhоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудые hунгаха hунгалтые 1976 оной апрелиин 11-нэй воскресенидэ үнгэргэхэ гэжэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум тогтообо.

СЪЕЗДҺЭЭ СЪЕЗД ХҮРЭТЭР

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛДЭ ШЭНЭ ЭРШЭТЭЙГЭЭР

Партиин XXV съездэ зорюулжа, КПСС-эй Центральна Комитедэй гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектын хэблэлдэ толилогдоһоор 1,5 һараһаа үлүүхэн болобо. Политическэ ехэ удха шанартай энэ документ соо юһэдэхи табан жэлэй туршада совет арадай туйлаһан амжалтанууд согсологдожо, мүнөө эхилээд байһан арбадахи табан жэлэй гол зорилгонууд тодорхойлогдоһон байна. Тиимэһээ энэ документтэй совет хүнүүд ехэ һонирхолтойгоор танилсана, үнгэрһэн үе соо хэһэн ажалайнгаа дүнгүүдые гаргажа, саашанхи хүдэлмэриингөө түсэбые хараалжа байна.

Захааминай аймаг республикымнай холын аад, хүгжэнги промышленностьтай, олон һалбаритай хүдөө ажахытай аймагуудай нэгэн болоно. Юһэдэхи табан жэлэй туршада эндэхи промышленностиин, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд аймагайнгаа арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар горитой алхам хэһэн байгаа. Туйлаһан энэ амжалтаараа омогорхохо ёһоороо омогорхоод, КПСС-эй Центральна Комитедэй проектые аймагай ажалшад ехэ анхаралтайгаар шудална, арбадахи табан жэлэй зорилго хараална.

Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада аймагай ажалшадай туйлаһан амжалтанууд ба 1976—1980 онуудта хараалагдаһан түсэбүүд тухай КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр БАДМАЕВ С. С. газетымнай энэ хуудаһанда хөөрэнэ.

МҮРЫСӨӨН—АМЖАЛТЫН ТҮЛХЮУР

АЖАЛШАДАЙ коллективүүдтэ социалис мүрысөө ашаг үрэ ехэтэйгээр эмхидхэхэ, үйлэдбэриин һайн дүнгүүдые туйлаха, гүрэнэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ эрхэ байдал хангаха асуудалда КПСС-эй Центральна Комитет һүүлэй жэлнүүдтэ айхабтар ехэ анхарал хандуулна. Тиимэ байха ёһотойшье. Ушарынь юуб гэбэл, социалис мүрысөөн хадаа ажалшадые үйлэдбэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулжа, һайн амжалта туйлаха түлхюур болоно ха юм.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, КПСС-эй райком, промышленна предприятинуудай, совхозуудай партийна организацинууд ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ асуудалда онсо анхарал хандуулдаг болоо. Хүдэлмэришэн бүхэн, ажалшадай коллектив бүхэн арга боломжонуудаа, нөөсэеэ һайса тооложо үзөөд, социалис уялгануудые абадаг заншалтай. Коллектив бүхэндэ мүрысөөнэй гурим жэл бүри харагдажа, таараха хубилалтанууд оруулагдадаг болонхой.

Ажалшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөө ударидан хүтэлбэрилхэ, дүнгүүдыень согсолон гаргаха асуудал партийна ба профсоюзай организацинуудай саг үргэлжын анхаралда абтанхай. Мүрысөөнэй дүнгүүд тусхай бюллетеньнүүдтэ, сахилгаан хуудаһануудта гаргагдажа, ажалшадай коллективүүдтэ тараагдана. Мүрысөөндэ илагшадай хүндэлэлдэ ажалай алдар солын тугууд предприятинуудта, аймагай болон совхозуудай түрахада, 1971—1975 онуудта мяха гүрэндэ худалдалга—42 процентээр, тэрэ тоодо үхэрэй мяха — 39, ноохо худалдалга 29 процентээр дээшэлһэн байна. Нийтын адууһа, малай тоо толгой нилээд олошороо, ашаг шэмэнь дээшэлээ. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада үнеэн бүриһөө һү һаалга 390 килограммаар, гүрэндэ тушаагдадаг эбэртэ бодо малай толгой бүриин шэгнүүр 25 килограммаар ехэ болоһон байна. Гүрэндэ тушаагдадаг эбэртэ бодо мал гол түлэб тарган сэгнэлтэтэйгээр абтадаг болонхой.

1974 ондо — табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мал ажалай продукци гүрэндэ худалдаха түсэб болон социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэһэн юм. Тиигэжэ КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байгаа. Энэл оной ажалай дүнгүүдээр Санагын совхозой коллектив Россин Федерацинн Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэһэн юм. Республика дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ манай аймаг нэгэнтэ бэшэ шалгаржа, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шан абаһан байгаа.

1970 онойхитой сасуулжа харахада, аймагай совхозуудай үйлэдбэриин фонднууд 71 процентээр дээшэлһэн байна. Табан жэлэй туршада совхозуудта 201 трактор, 71 комбайн, түсэбые эдэ ажахынууд сүм дүүргэһэн байха юм.

Аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үйлэдбэриин түрүүшүүл жэлһээ жэлдэ олошоржо байна. Нэн түрүүлэн мал адуулагшадай эрхим һайн хүдэлмэрие онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, 1975 оной зунай бэлшээрнин үедэ совхозуудай 114 гүүртын мал холын бэлшээридэ гаргагдаһан байгаа. Тэдэнэй 47 коллективэй малшад үхэр бүхэнэй шэгнүүрые үдэртөө 1000 граммһаа дээшэ нэмээжэ, гүрэндэ мяха тушааха түсэбэй, социалис уялгануудай дүүргэлтэдэ горитой хубитаяа оруулаа. Бэрхэ мал адуулагшадай дундаһаа А. Б. Цыренов, А. Ц. Цынгеев, Р. Б. Доржиева, В. С. Бадмаев, Р-Д. Д. Найданов, Г. Ц. Логинов, М. С. Самбуев, А. Б. Будаев, Ц-Д. Д. Гармаев, Б. Д. Раднаев гэгшэдэй шэн габьяата ажалые тэмдэглэмээр.

Далахайн совхозой мал адуулагша, Ленинэй орденто Жүгдэр Ундеевич Цыденовэй ударидадаг гүүртын коллектив юһэдэхи табан жэлэй туршада эршэтэй һайнаар хүдэлжэ, эрхим дүнгүүдые туйлаа. Энэ гүүртын 100 үнеэн бүриһөө жэл соо хододоо 90 гаран тугал түлжүүлэгдэдэг байгаа. Үнгэрэгшэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ энэ гүүртын үнеэн бүриһөө тугал абтажа, аймаг доторoo эрхимлээ һэн. Нүхэр Цыденов ажалайнгаа баян дүй дүршэлые залуушуулда дамжуулан үгэжэ, бэрхэ һурган хүмүүжүүлэгшэ болоо. Тэрэнэй хүбүүн Цыренжаб, комсомол басаган Ольга Мархаева энэ гүүртэдэ ажаллажа, малшанай ажалай нюусые һайса ойлгоо.

Енгорбойн совхозой залуу малшан Светлана Дашеева, Санагын совхозой үхэршэн,

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Захааминай аймагай Енгорбойн совхозой бэрхэ мал адуулагша С. Б. Дашеева, Хамниин совхозой ахалагша хонишон Ц-Д. Х. Галданов, энэ совхозой түбэй һаалиин фермые даагша Г. З. Дашамолонов.

Ф. СИЗЫХЭЙ фото.

бүүдтэ һара бүхэндэ үргэгдэдэг болоо. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдэй гаргагдахада, ажалшадай коллективүүдтэ суглаан боложо, олон түмэндэ соносхогдоно. Коллектив бүхэндэ социалис мүрысөөнэй ямараар эмхидхэгдэһэн тушаа, тэрэнэй дүнгүүд тухай материалнуудые аймагай «Ажалай туг» газетэ номер бүхэндэ тунхагладаг болонхой. Мүн тиихэдэ үйлэдбэриин түрүүшүүлэй зүблөөнүүдэй болоходо, аймагай газетын тусхай номер гаргагдана.

Ажалшадай дунда ябуулагдадаг эмхидхэлэй болон ойлгууламжын хүдэлмэри һүүлэй жэлнүүдтэ хараа байса һайжарна, хүдэлмэрилэгшэд даабарита ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа, түсэб болон абаһан уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэхын тула ехэ оролдолго гаргана. Предприятинуудай, совхозуудай партийна организацинууд, коммунистнууд ажалшадай эдэбхи үүсхэлые толгойлжо, шэнэ шэнэ амжалтануудта зоригжуулна. Эдэ бүгэдын ашаар аймагай ажалшадай коллективүүд юһэдэхи табан жэлэй хугасаада үйлэдбэриин һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа шадаһан байна.

ЮҺЭДЭХИ табан жэлэй туршада аймагай арадай ажахые хүгжөөлгэдэ 21 миллион шахуу түхэриг гүрэнэй мүнгэ зөөри гаргашалагдаа. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай шанаржуулгын фабрика, городой сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд, «Межколхозстрой» нэгэдэлэй аймагай ПМК-гай үйлэдбэриин бааза, асфальто-бетоной завод болон бусад ашаглалгада оруулагдаба. Зэдын комбинадай цехүүдтэ табан жэл соо бүтээсэ ехэтэй шэнэ 100 гаран түхеэрэлгэ тодхогдоо. Тиигэжэ предприятинуудай гол фонднууд табан жэлэй хугасаада 18 процентээр дээшэлһэн байна.

Аймагай промышленна предприятинууд 1971-1975 онуудта продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха даабаряа үнгэрэгшэ жэлэй декабриин 1-дэ дүүргээ һэн. 2 миллион 80 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө үлүү худалдагдаба. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай, пивын заводой, мяханай комбинадай, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй коллективүүд табан жэл соо урагшатай һайнаар хүдэлжэ гараа. Барилгын, транспортын, худалдаа наймаанай эмхинүүд баһал һайн дүнгүүдые туйлаба.

Промышленна предприятинуудта үйлэдбэриин түрүүшүүл жэл бүри олошоржо байна. Предприятинуудай 39 бригадын коллектив табан жэлэй даабарие болзорһоонь урид дүүргээ һэн. Тэдэнэй тоодо СССР-эй Верховно Соведэй депутат В. И. Афанасьевай, Октябриин Революциин орденто Д. Ц. Самбиловай, Ажалай Улаан Тугай орденто В. М. Ринчиндоржиевай, Т. А. Валеевэй, Л. Н. Семеновой, С. Е. Семеновой бригаданууд оролсоно.

ЮҺЭДЭХИ табан жэл соо аймагай хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар горитой алхам хэгдэбэ. Наймадахи табан жэлэйхитэй жэшэжэ харахада, 1971—1975 онуудта хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэмжээн жэл бүри дунда зэргээр 19 процентээр нэмэһэн байна. Табан жэлэй туршада, тэрэ тоодо түгэсхэхы ондо мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэб, социалис уялганууд бүхы талаар дүүргэгдээ.

Наймадахи табан жэлэйхитэй сасуулжа хаашаанай 117 автомашина, бусад олон техникэ үгтэбэ. Электрын элшэ хүсэ дамжуулха 306 километр лини, хамтадаа 2600 киловатт-хүсэтэй трансформаторна подстанцинууд 1971—1975 онуудта баригдаа. Тиигэжэ хүдөө ажахыда электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ 1,7 дахин ехэ болоо.

Нийтын адууһа малай тоо толгой түргөөр олошоруулжа, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхын тула бардам хүрэхэ үбһэ, бусад тэжээл бэлэдхэдэг болохо хэрэгтэй гэжэ бултанда мэдээжэ. Тиимэһээ ажахынуудай гол баялиг—газарые һайнаар ашаглаха асуудалда аймагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд тон ехэ анхарал хандуулдаг байгаа. Энэ асуудал нэгэнтэ бэшэ КПСС-эй райкомой пленумэй, аймагай Соведэй сессиин, партийна суглаануудай үзэмжэдэ табигдаа һэн. Тиигэжэ энэ талаар үнгэрһэн табан жэл соо горитойхон ажал ябуулагдаа.

Жэшээлэн хэлэбэл, табан жэлэй туршада 4690 гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэжэ, таряалангай талмай үргэдхэгдөө. Ургаса муугаар үгэдэг байһан 5022 гектар хээрын сабшалан үндэһөөрөө һайжаруулагдажа, олон жэлэй ногоон таригдадаг болобо. Тиихэдэ жэл бүри 4500—5000 гектар сабшалангай хүрьһэн һайжаруулагдана. Тиимэ сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 20—25 центнер һайн шанартай үбһэн абтадаг болонхой. Ороохо таряанай ба таримал ногооной үрэһэ хүрэнгөөр өөһэдыгөө хангаха талаар горитой ажал ябуулагдаа. Табан жэлэй үедэ аймагай совхоз бүхэндэ куузику, сибириин волоснец гэжэ ногоон таригдадаг болоһон байна.

Таряалангай, сабшалангай газарые өөрын эзэтэй болгохо хэрэг тон шухалада тоологдоно. 1975 ондо аймагай совхозуудта, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай хамһабариин ажахыда онһожоруулагдамал 46 отряд, бригада, звено ажаллажа, ороохо таряанай, овощ ба хартаабхын, куузикугай, олон жэлэй ногооной болон силосэй ургамалнуудай яһала һайн ургаса хуряажа шадаа.

ҮНГЭРЭГШЭ табан жэлэй туршада аймагай хүдөө нютагуудта үйлэдбэриин, соёл-гэгээрэлэй ехэ барилга хэгдэбэ. Эбэртэ бодо мал шахан таргалуулха байранууд, тэжээл буйлуулха цехүүд ажахы бүхэндэ баригданхай. Һаалиин фермын хэдэн комплекс баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Хонидой хэдэн байра бодхоогдоо. Михайловкын, Дүтэлүүрэй совхозуудай түб һууринуудта, Хамниин совхозой Бүргэ, Хуртага тосхонуудта соёлой байшан болон клубууд баригдаа. Үлэгшэндэ — дунда, Утаатада найман жэлэй һургуулинуудай шэнэ байшангууд, бусад нютагуудта хүүгэдэй саад болон яслинууд бодхоогдонхой. Малшад ба совхозуудай бусад хүдэлмэришэдтэ хэдэн арбаад байрын гэрнүүд баригдаһан байна. Хүдөө нютагуудта барилга эрхилхэ хэрэгтэ «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй Захааминай онһожоруулагдамал нүүдэл колонныи коллектив горитой хубитаяа оруулаа гээд тэмдэглэмээр.

1971—1975 онуудта Санагын, Хамниин, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, Михайловкын совхозуудай коллективүүд шударгыгаар хүдэлжэ, ажахынгаа экономико болон соёл культурые хүгжөөхэ талаар һайн үрэ дүнгүүдые туйлаба. Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха табан жэлэй Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Надежда Бальжурова, Михайловкын, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозуудай малшад Бадма Базаров, Буда Цыренжапов, Далахайн совхозой тугалшан Санжит Дамдинова болон бусад эрхим ажалаараа аймаг доторoo суурханхай.

Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы ондо аймагай һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Санагын совхозой түбэй фермын һаалишан Софья Будаевна Будаева эрхимлэжэ, чемпионой нэрэ солодо хүртэһэн байна. Совхозуудай һаалишад Е. Гомбоева, Х. Гармаева, Б. Шагдурова, Р. Цыбикова, Л. Бадмаева, Р. Дашеева, Е. Максимова, Е. Дулмаева болон бусад түрүү зэргэдэ абана. Жэл соо үнеэн бүриһөө 2.000 килограммһаа дээшэ һү абадаг һаалишадай тоо улам олошорно.

АЙМАГАЙ совхоз бүхэндэ куузику таригдадаг боложо, һаалиин үнеэдые шэмэтэ тэжээлээр хангалга урданайхиһаа һайжарна. Енгорбойн совхозой куузику таригшадай звеное Токтохо Аюшеевич Будаев ударидадаг юм. Тус звенодо 25 гектар газар даалгагданхай. Тэдэнэй гектар бүриһөө үнгэрэгшэ жэлдэ 300 центнерһээ дээшэ ургаса абтаа. Тиихэдэ СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой Пагма Дансаруновна Будаевагай куузикушадай звено 10 гектар газарай га бүриһөө 380 центнер ургаса абаа һэн.

Енгорбойн совхозой лугомелиоративна отрядые даагшаар Гармажап Цыдыпович Дашеев һүүлэй жэлнүүдтэ хүдэлнэ. 1971 — 1975 онуудта тус отрядай хүсөөр сабшалангай 645 гектар газар һайжаруулагдаа. Отрядта даалгагдаһан 152 гектар сабшалангай гектар бүриһөө үнгэрэгшэ жэлдэ 17 центнер үбһэн абтаа, олон жэлэй ногооной 84 центнер үрэһэн суглуулагдаа. Михайловкын, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозуудай И. С. Петровой, У. Д. Рыгзеновагай лугомелиоративна звенонууд 1975 ондо ногооной һайн ургаса абаһан байна.

Манай аймагта хонин һүрэг олон бэшэ юм. Тиигэбэшье 100 эхэ хонин бүриһөө хурьга олоор абажа, ноохо ехээр хайшалдаг болохын тула хонишодой дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Хонин һүрэгые саашадань хүгжөөхэ асуудалаар Хамниин совхоз һайн үрэ дүнгүүдые туйлана. Эндэхи Ц. Д. Галдановай, Е. Норбоевагай, Г. Базаровай, Михайловкын совхозой И. Яньковой, И. Баргуевай, Енгорбойн — Б-М. Цыреторовэй, Харацайн совхозой П. Намсараевай хүтэлбэрилдэг отаранuудай хонишод һүүлэй жэлнүүдтэ урагшатай һайнаар хүдэлнэ. Механизаторнууд Н. Цыбенов, Б. Хандуев, Л. Тютрин, М. Будаев, М. Намсараев, Т. Борбоев, В. Ваганов, И. Гуржапов болон бусад юһэдэхи табан жэлэй туршада техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, һайн амжалтатай гараба.

Аймагаймнай промышленна предприятинуудай коллективүүд совхозуудые шефтээ абаад, тэжээл бэлэдхэлгын, ороохо таряа хуряалгын үедэ ехэ туһа хүргэнэ. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай, автотранспортна предприятиин, госпромхозой хүдэлмэрилэгшэд хүдөөгэй ажалшадтай нягта холбоо барисаатай болонхой. Совхозуудта куузику тариха, харууһалха, хуряаха хэрэгтэ найман жэлэй ба дунда һургуулинуудай һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадана.

ТУСХАЙ ШЭГЛЭЛТЭЙГЭЭР, ХОЛЫН ХАРААТАЙГААР

ПАРТИИН XXV съездэ зорюулжа КПСС-эй Центральна Комитедэй гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проекттэй промышленностиин, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, интеллигенци ехэ анхаралтайгаар танилсажа байна. Партийна ба ажалшадай суглаанууд зарлагдажа, партиин ЦК-гай проект зүбшэгдэнэ, хүдэлмэришэд өөһэдынгөө һанамжа, дурадхал оруулна.

КПСС-эй Центральна Комитедэй проект соо хараалагдаһан жабхаланта ехэ түсэб хадаа хүн зоной ухаан бодолдо, эльгэ зүрхэндэ онсо ехэ омогорхол, патриотическа эрмэлзэл түрүүлжэ, Эхэ оронгоймнай экономическа хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ хэрэг дээрэ шэнэ, бүри ехэ амжалтануудые туйлалгада совет арадые зоригжуулна. Арбадахи табан жэлэй асари ехэ зорилгонуудые хараалхадаа, манай парти үнгэрһэн жэлнүүдтэ, юһэдэхи табан жэлэй туршада туйлагдаһан гүрэнэйнгөө экономическа хүсэ шадалай, совет эрдэм ухаанай, оньһон техникэ болон соёл культурын амжалтануудай, Советскэ Союзай арадуудай бүри ехээр бэхижэһэн хани барисаанай, үзэл сурталай бата бэхи үндэһэ һуурида түшэглэһэн байна.

Партиин райкомой ээлжээтэ пленум һаяхан зарлагдажа, «КПСС-эй XXV съездэ зорюулжа, партиин ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проект ба аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд» гэһэн асуудал табигдаба. Тэрэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ предприятинуудай, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинуудай секретарьнар, юрын хүдэлмэришэд хабаадалсаа. Тиигэхэ зуураа, шэнэ табан жэлдэ, тэрэ тоодо 1976 ондо хараалагдаһан түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула дотоодын арга боломжонуудые гүйсэдөөр хэрэглэхэ, социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ асуудалнуудта үгэ хэлэгшэд онсо анхарал хандуулба.

Эбэртэ бодо мал, илангаяа мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилгэ аймагай совхозуудай ажахын гол һалбари болоно. Шэнэ табан жэл соо энэ асуудалда аймагай партийна организациин, нютагай Соведүүдэй, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй гол анхарал хандуулагдаха байна.

«Мал ажалай талаар—мяха, һү, үндэгэ, ноохо гэхэ мэтын продуктнуудые саашадаа бүри ехээр абаха хэрэг хангаха. Энээнэй тула малай, шубуунай ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ, малай тоо толгой олошоруулха, үбһэ тэжээлээ ашагтайгаар хэрэглэхэ, малай харууһалга, эдеэлүүлгые эрид һайжаруулха, үүлтэржүүлгын хүдэлмэри нарижуулха, ажалаа оньһожоруулха, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ шухала» гээд КПСС-эй Центральна Комитедэй проект соо хэлэгдэнэ. Партиин ЦК-гай энэ даабари манай аймагай совхозуудта ехэ хабаатай.

Аймагай совхозуудта һү һаали һүүлэй үедэ дээшэлжэ байбашье, үшөө һанаһанда хүрэнэгүй. **Арбадахи табан жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр жэлдээ 2.000 килограммһаа бага бэшэ һү абадаг болохо зорилго табигдана.** Тиимэһээ һаалиин фермэнүүдэй томо комплекснуудые бариха, хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулжа, тэжээл буйлуулха хүдэлмэри улам һайжаруулха эрилтэ совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэ табигдана. Һү һаали дээшэлүүлхэ, һүнэй шанар һайжаруулха хэрэгтэ аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин, совхозуудай зооветеринарна мэргэжэлтэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ технологи үшөө гүйсэд сахигданагүй, тэрэниие нэбтэрүүлхэ асуудалда зооветеринарна мэргэжэлтэд анхаралаа багаар табина. Энэ талаар Санагын совхоздо муу бэшэ үрэ дүн туйлагдаһан байбашье, үшөө дутагдалтай байһаар. Тиимэһээ адууһа малай харууһалга, эдеэлүүлгые эрид һайжаруулжа, залуу малые зүбөөр түлжүүлхэ хэрэг улам саашадань нарижуулха болоно. Тиихэдэ мяхалиг малай үүлтэр һайжаруулха асуудалда онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Саашадаа хальмаг, сагаан толгойто казах үүлтэрэй манай эндэхи нютагуудай сагай уларилай эрхэ байдалда тааараха мал гол түлэб үсхэбэрилэгдэхөөр түсэблэгдэнэ.

Мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ асуудалаар научно-үйлэдбэриин конференци хоёр жэлэй саада тээ болоо һэн. Тэрэнэй хүдэлмэридэ Буряадай хүдөө ажахын институдай эрдэмтэд хабаадалсажа, тодорхой зууршалганууд абтаһан юм. Тэдэниие бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ асуудалда совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд анхаралаа багаар табина, республикын Хүдөө ажахын министерство зохихо туһаламжа үзүүлнэгүй. Тиимэһээ научно-үйлэдбэриин конференциин зууршалгануудые заатагүй дүүргэхэ асуудал совхозуудай партийна организацинуудай хиналтада абтаха зэргэтэй.

Енгорбойн совхозой Нуртын отделенидэ залуу мал түлжүүлхэ, эбэртэ бодо мал шахан таргалуулха ажахынууд хоорондын комплексын барилга 1975 ондо эхилэгдээ. Тэрэниие барижа эхилһэн ушар хадаа аймаг дотор үхэрэй мяха улам ехээр абадаг болохо хэрэгтэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ КПСС-эй райком тоолоно. Ушарынь юуб гэхэдэ, совхозуудһаа суглуулагдаһан 5.000 залуу мал энэ комплексдо нэгэн доро һайн харууһанда байлгагдажа, зүбөөр түлжүүлэгдэхэ, удаань шахан таргалуулагдаха болоно бшуу. Тэрэнэй ашаар бага гаргашатайгаар, богони болзорто ехэ һайн шанартай мяха абажа, гүрэндэ тушааха арга олгогдохо байна. **Эбэртэ бодо малай толгой бүхэниие адагынь 340—350 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаадаг болохо зорилго мүнөө табигдана.** Тиимэһээ тус комплексын барилгада «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй манай аймагтахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи түрүү хүдэлмэришэд хабаадуулагдажа, партиин райкомой, аймагай Соведэй гүйсэдкомой саг үргэлжын анхаралда абтаха байна.

«Газар шанаржуулгые саашадаашье үргэн хэмжээтэйгээр хэрэглэхэ. Гүрэнэй капитальна барилгада зорюулагдаха мүнгөөр 4 миллион гектар уһалагдадаг газар ашаглаха, 4,7 миллион гектар намагтай газар хатааха, сүл губи, губилиг, хадалиг районуудта 37,6 миллион гектар бэлшээриин газар уһалагдадаг болгохо» гээд партиин Центральна Комитедэй проект соо заагдана.

ТАРЯАЛАНГАЙ, хээрын сабшалангай болон бэлшээрнин газарай үрэжэл һайжаруулха талаар үнгэрһэн табан жэлэй туршада аймаг дотор ехэ хэмжээнэй ажал ябуулагдаһан байгаа. Хэдэн мянгаад гектар шэнэ газар элдүүрилэгдээ, таряалан ба сабшалангай ургаса нилээд дээшэлээ. Хэды тиимэ байбашье

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 41.000 центнер мяха, 44.500 центнер һү, 1.760 центнер ноохо гүрэндэ худалдаха.

2.900 гектар шэнэ газар элдүүрилхэ, 5.000 гектар сабшалангай хүрьһэ һайжаруулха, 200 гектар һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгохо.

(Аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй 1976 оной социалис уялгануудһаа).

ороохо таряанай, ногооной, тэжээлэй бусад ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэри нийтын адууһа малай тоо толгойн олошоролгын хэмжээндэ, мал ажалай продукци дээшэлүүлхэ мүнөө үе сагай эрилгэдэ хүрэнэгүй. Тиимэһээ шэнэ табан жэлдэ ажахын гол баялиг болохо газарта эзэн ёһоор хандажа, тэрэнэй үрэжэл һайжаруулха асуудалые аймагай партийна организаци шухалын шухалада тоолоно.

Шэнэ табан жэлэй туршада нийтын адууһа малда тэжээл бэлэдхэлгые 1975 онойхиһоо 1,5 дахин ехэ болгохо зорилго үнгэрэгшэ оной декабриин эхеэр болоһон аймагай партийна конференци хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табиһан байгаа. Энээниие бэелүүлхын тула эмхидхэлэй, нийтэ-ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри совхозуудай партийна организацинууд ябуулха зэргэтэй. Нэн түрүүлэн һ... бургааһанда, бута болдогто дарагдаһан, ургаса муутай сабшалан элдүүрилжэ, намаглиг газар хатааажа, тэжээлэй ургамалнуудые, олон жэлэй ногоо таридаг талмай болон сабшалан үргэдхэхэ шухала. Тиихэдэ тэжээлэй ургамалнуудые тариха, харууһалха ба хуряаха хүдэлмэрие нютагай эрхэ байдалда зохилдуулан һайжаруулха хэрэгтэй.

Аймагай дэбисхэр дээрэ сабшалангай 19.3.. гаран гектар добо, гандамаар газар бии... Тошон халяажа, гол горходые хаажа, ... мэ газар уһалдаг, зүбөөр эдлэдэг болоо ... ногооной ургасые дунда зэргээр 20—25 процентээр дээшэлүүлжэ болохо байна. Энээниие Харацайн совхозой луговодуудай дүй дүршэл элирхэйлэн харуулаа. Тэдэнэр уһалагдадаг сабшалангай гектар бүриһөө 15—18 центнер үбһэ хуряадаг юм. Тиимэһээ сабшалан уһалха түхеэрэлгэнүүдые, тошон халяаха хүдэлмэри ажахы бүхэндэ энэ хабартаа эмхитэйгээр эхилхэ болгодоно.

Баргажанай, Хурамхаанай, Захааминай аймагуудта уһанай ажахын барилга болон мелиорацилгын хүдэлмэри хүгжөөхэ тухай тогтоол КПСС-эй Буряадай обком, республикын Министрнүүдэй Совет нёдондо баталан абаа һэн. Тиигэжэ энэ хэрэгтэ 1976—1980 онуудай туршада аймагаймнай ажахынуудта 7 миллион түхэриг һомологдохо болоо. Гүрэнэй түрүүгтэһэн энэ мүнгэ зөөрие саг соонь, ашаг ... ехэтэйгээр хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Урда жэлнүүдтэ газарай үрэжэл һайжаруулгада үгтэһэн мүнгэ зөөри ашаг багатайгаар аймагай бүхы ажахынуудта бага зэргээр баарилагдан гаргашалагдадаг һэн. Тиихэдэ «Бурводстрой» трестын ПМК-гай, «Сельхозтехникын» аймагай нэгэдэлэй газар элдүүрлэлгын техникэ совхоз бүхэндэ эльгээгдэжэ, ... гаар ашаглагдадаг байгаа. Иимэ ябадалые ... шадаа тэсэхээр бэшэ гэжэ КПСС-эй райком, аймсоведэй гүйсэдком тоолоно. Тиимэһээ 19.. ондо газар һайжаруулгада һомологдоһон ... гэ зөөри гол түлэб 4 ажахыда — Енгорбойн, Дүтэлүүрэй, Санагын, Харацайн совхозуудта хубаарилагдаа. Жэшээлэн хэлэбэл, Енгорбойн совхоздо 72 мянган түхэриг һомологдонхой. Энэнь урда жэлнүүдэйхиһээ холо ехэ болоно. Ушарынь юуб гэбэл, энэ совхозой Нуртын отделенидэ залуу мал түлжүүлхэ, шахан таргалуулха ажахынууд хоорондын комплекс баригдажа байна бшуу. Тиимэһээ тэрэ комплексэй дүтэхэнэ 200 гектар шэнэ газар 1976 ондо элдүүрилжэ, тэжээлэй ургамалнуудые ерэхэ ... тариха хэрэгтэй болгодоно.

Аймагай совхозуудта шэнэ газар элдүүрлэлгын хүдэлмэри гол түлэб «Бурводстрой» трестын ПМК-гай, «Сельхозтехникын» аймагай нэгэдэлэй механизаторнуудай хүсөөр хэгдэхэ байна. Гэбэшье эдэ предприятинуудта механизаторнууд болон техникэ дуталдана, ажалай ... хэл һула байһаар. Тиимэһээ эдэ дутагдалнуудые дары усадхажа, ерэхэ хабарай ехэ хүдэлмэридэ эртээнһээ һайнаар бэлдэхэ шухала. **Мүн дурсагдаһан предприятинуудта шэнэ техникэ нэмэжэ үгэхынь тула «Бурводстрой» трестын, «Сельхозтехникын» республикын нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдтэ хандана бди.**

Манай аймагай промышленностиин ба хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй заншалта ... лөөнүүд боложо, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд тодорхойлогдожо, социалис уялганууд абтаба. ... онойхитой жэшэжэ харахада, промышленностиин, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ, ... далга нилээд дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдаһан хай. Абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, түрэл партиингаа XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула аймагай ажалшад шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ, шэнэ эршэтэйгээр ажаллажа байна.

* * *

Партиин XXV съездэ зорюулжа, КПСС-эй Центральна Комитедэй гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проект болон шэнэ ... бүхэсоюзна социалис мүрысөө эмхидхэхэ тухай парти, правительствын тогтоол ... ажалшадай дунда шэнэ эдэбхи үүсхэжэ, ... амжалтада зоригжуулна. Эдэ документнүүдэй удха шанарые хүн бүхэндэ ... барилан ойлгуулха асуудал сагай зуурын ... бэшэ гэжэ КПСС-эй райком, партийна эхин организацинууд мэдэрнэ. Тиимэһээ энэ хүдэлмэрие үдэр бүриин хиналтада абажа, гаашагүй үргэлжэлүүлхэ зорилготойбди. Энэ хүдэлмэридэ политинформаторнууд ба агитаторнууд, пропагандистнар болон лекторнууд, партийна ... эдэбхитэд хабаадуулагданхай.

С. БАДМАЕВ,
КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь.

СОЁЛШОД — БАМ-аахидта

БАРИЛГАШАДЫЕ БҮРИ hАЙНААР ХАНГАХАБДИ

Манай үеын агууу барилга болохо БАМ дээрэ хүдэлжэ байhан барилгашадта аймагай соёлой эмхи зургаануудай гортой анхарал хандуулна. Энэшье гайхалгүй ха даа. Манай Эхэ ороной бүхы хүгжэлтэдэ түйлай үүргэ үзүүлхэ энэ түмэр замай барилга бүгэдэ арадай хэрэг болоод байна ха юм.

«БАМ-ай барилга тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые дүүргэхэ талаар аймагай соёлой организацинууд урда [illegible] 1974 [illegible] КПСС-эй Хурамханай райкомой пленум дээрэ баталагдаа. Тэрээн соо [illegible]

[illegible] hан кинофестиваль эмхидхэгдэжэ, манай харагшад, БАМ-ай барилгашад ехэ hонирхон hэн. Гадна кинолекторинуудые үнгэргэхэдэ тухатайшье, hонирхолтойшье байдаг. Жэшээлхэдэ, ямар нэгэ хуушанай, түүхэтэ удха шанартай фильм харуулхадаа, тэрэнэй хайшан гээд табигдаhан, ямар артистнуудай наадаhан, тэдэнэй намтар тухай хөөрэлдэхэдэ харагшад ехэ hонирходог.

БАМ-ай барилгашадые комплексно аргаар хангаха асуудал яhала hайнаар шиидэгдэжэ байна. 139-дэхи, 140-дэхи, 146-дахи колоннинуудай хүдэлмэришэдтэ ошоhон комплексно бригадын гэшүүдтэ — артистнууд, врач, библиотекарь, парикмахер, лектор болон киномеханикта барилгашад үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэжэ, ушөө ерэжэ байгыень урьяа hэн. Энэ бригада партиин райкомой пропаганда болон агитациин таhагые даагша М. Ж. Борхоновой ударидалга доро хүдэлдэг юм.

Аймагай түбэй соёлой байшангай болон хүүгэдэй клубуудай дэргэдэ эмхидхэгдэhэн агитбригаданууд барилгашадта хододоо айлшална. Энэ ушарhаа БАМ-ай шадабари харуулжа байдаг. Тиихэдэ эдэнэй репертуартань онсо анхарал хандуулжа, нарин нягтаар шэлэдэг, шанарыень бүри hайжаруулхые оролдодог гэшэдэй.

Тобшолходо, 1975 оной туршада соо БАМ-ай барилгашадай урда 32 концерт табигдажа, 3000 гаран хүн эдэниие харахан байна. «Зэнхир талануудые» [illegible] гэжэ онсо тэмдэглэмээр. 1975 оной февралиин 23-да, мартын 8-да, майн 9-дэ иимэ үдэшэнүүдые үнгэргэгдөө. Гадна [illegible] декабрь соо Эхэнэрнүүдэй [illegible] «Зэнхир галхан» эмхидхэгдэжэ, эхэнэр барилгашад тэрээндэ уригдаhан юм.

Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой, аймагай эхэнэрнүүдэй Советэй үүсхэлээр Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлдэ зорюулагдаhан слёт үнгэргэгдэhэн байна. Энээндэ 85 эхэнэр барилгашад хабаадалсаhан hэн.

Эндэ «Эхэнэр ба общество» гэhэн номой выставкэ эмхидхэгдэжэ, 125 эдэбэй ном уншагшадта тараагдаа. Гадна уран hайханай коллективэй гэшүүдэй концерт слёдто хабаадагшадай анхарал онсо татаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Мүнөөнэй хүн гэшэ номгүйгөөр байжа шадахагүй гэжэ бидэ мэдэнэбди. БАМ-ай библиотекэнүүд номуудые абадаг. Гэхэтэй хамта уншагшадайнгаа эрилтые энэ библиотекэ хүсэд хангажа шадахагүй байна. Юуб гэхэдэ, оройдоо 5000-гаад ном хэрэгтэй ха юм.

Тиимэhээ нүүдэл библиотеканууд эмхидхэжэ, шадаал hаа олон зониие хангатай номоорнь дүүрэн хангаха ялала оролдонобди. Тиихэдэ тон hонирхолтой номууд шэлэгдэжэ, гортой анхарал хандуулагдана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ оньhоноруулагдамал 4 колонныш, барилга-хабсаргалын 572-дохи поездын, 11-дэхи [illegible] отрядай хүдэлмэришэдтэ [illegible]. Дүн хамта 802 хүниие манай библиотекарьнууд номоор хангаhан болоно.

Гадна ушөө олон уншагшадай болохын тулада бидэнэр номой нүүдэл выставкэ эмхидхэбди. «Байгалhаа Амар хүрэтэр түмэр харгы барина» гэhэн гаршагтай выставкэнүүд барилгашадта ехэ hайшаагдаа. Тиимэhээ саашадаашье иимэ хэмжээ абуулгануудые ходо үнгэргэжэ байхаар хараалнабди.

«Дулээтэ жэлнүүд» гэhэн уншагшадай бүхэсоюзна конференцидэ манай уншагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсаа юм. Энэ ушар уншагшадые олошоруулха хэрэгтэ горитой нүлөө үзүүлхэ гэжэ алдуу болохогүй.

БАМ-ай барилгашадтай суг үнгэргэhэн hонирхолтой үдэшэнүүд тухайдал хэлэнгүй гарахын аргагүй. Жэшээлхэдэ, «Бидэ БАМ-да айлшалнабди» гэhэн залуушуулай үдэшэ иланган hонирхолтой байгаа.

Нэн түрүүн Д. Хилтухин А. Бальбуров хоёрой бэшэhэн «Амиды улахые захирнаб» гэhэн номоор уншагшадай конференци боложо, дайнай ветерануудай энээндэ хабаадалсаа. Удаань «Манай үеын баатар» гэhэн концерт харуулагдажа, залуушуул бэлиг шадабараа харуулhан байна. Үдэшын түгэсхэлдэ хатар зугаа орой болтор дэлгэржэ hэн.

Ушөө тиихэдэ манай республикын болон театрнуудай коллективүүд барилгашадта ерэжэ, hонирхолтой концертнүүдые харуулдаг. Буряадай опера болон балетэй театрай, Буряадай филармониин, «Байгал» ансамблиин артистнууд барилгашадай анхарал онсо татаа.

Буряадай АССР-эй габьяата артист Цыден Бадмаев СССР-эй болон дэлхэйн арадуудай хатарнуудые шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, хүдэлмэришэдэй магтаалда хүртэhэн байна.

Буряадай багшанарай, Зүүн Сибириин технологическа институдай, П. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин, авиационно болон шэлэй заводуудай агитбригаданууд мүн лэ олон концерт табиhан байха юм.

Гадна Хальмагай АССР-эй «Тюльпан» гэжэ ансамбль, Ленинградай студентнүүдэй агитколлектив манай эндэ ерэжэ, БАМ-ай барилгашадта бэлиг шадабараа харуулаа.

Эдэ бүгэдые согсолон хараад үзэхэдэ, дээрэ дурсагдаhан тогтоол бэелүүлхэ талаар зарим тэды юумэн хэгдээ байна. Гэбэшье энээгээр hанаагаа амаах ябаха бэшэ, саашадаа бүри ехээр хүдэлхэ зорилготонобди.

Т. БЫКОВСКАЯ,
соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ.
В. БУДАЕВА,
аймагай библиотекын даагша.

Зэдын аймагай Петропавловкын техническэ мэргэжэл олгохо дүрбэдэхи училищида hайн түхеэрэлгэтэй столово оин юм. Тэндэнь нэгэ доро 100 хүн эдеэлхэ аргатай. Эндэ тогоошоноор гурбан хүн хүдэлнэ. Столовые даагша Антонида Яковлевна Савельева амтатай эдеэ хоол бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг. Тэрэнэй столоводо хүдэлжэ эхилhэн сагhаань хойшо эндэ эдеэн амтатайгаар бэлдэгдэнэ. Училищиин hурагшад энэ эхэнэрые ехэ хүндэлдэг болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дүй дүршэлтэй тогоошон А. Я. Савельева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЭДЭ СОЛДАДУУД ХЭД БЭ?

Хүндэтэ уншагшад! Аджимушкай тосхониие эрэлхэг зоригтойгоор хамгаалhан баатарнуудые удаан саг соо бэдэрhэн, эндэ хэгдэhэн экспедицинүүдтэ хабаадалсаhан байнаб. Мүнөө үедэ бүхы хүдэлмэриингөө дүн согсолжо, ном хэблүүлхэр бэлдэжэ байнхайб. Энэ багахан мэдээсэл соо дурсагдаhан солдадуудай түрэл гаралые танихa, тэдэнэй адресые мэдэхэ hаа, «Буряад үнэн» газетээр дамжуулан, намда дуулгахыетнай ехэтэ хүсэнэб.

Керчь город шадар Аджимушкай гэжэ багахан hуурин бии юм. Хэдэн зуун жэлэй туршада эндэхи шулуу хайгшад хада хабсагай хэмхэлжэ, избёосхын шулуу абадаг байгаа. Тэдэнэр хабсагай байсын шулуу огло татан аба абаhаар, hууринайнгаа захаhаа эхилжэ, хэдэн арбаад километр утатай агы нүхэ газар доогуур малтажархиhан юм. Энэ нүхэн худар ороод, гараха үүдэеэ олохонь хэсүүтэй, орёо төөрюу hэн. Нүхэн бүхэн иишэ тиишээ hалаатаhан годигор бэдигэршье hаа, бултадаа ниилэhэн нэгэ үүдэтэй байгаа. Ингэжэ энэ нүхэн хожомоо газар дорохи город шэнги болоhон.

Аджимушкай hуурин Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ хархис дайсантай тэмсэхэдэнь совет хүнүүдэй найдамтай хэрэм нэгэнтэ бэшэ болоо бэзэ үгөө. Керчь городые фашистнаран эзэмдэн абаhан 1942 ондо хэдэн мянган сэрэгшэд тэмсэлээ үргэлжэлүүлхын тулада энэ агы нүхэн руу орожо хороhон юм. Аджимушкайнхид эдеэ хоол, ууха ундагүй тооной болоошье hаа, Брестскэ хэрэм хамгаалагшадай баатаршалга дабтан, балай харанхы нүхэн соо байрлажа, 170 хоногой туршада дайсадтай тэмсээ. Гитлеровецүүд избёосхын шулуу абадаг байhан энэ нүхэн руу сүмэрэн орохые оло дахин hэдээ. Гэбэшье манай сэрэгшэд аадар шэнги hомоор тэдэнэрые «угтадаг» бэлэй. Дайсад агы нүхые дээрэhээнь тэhэлээдшье, хорото газ оруулаадшье туршаа. Теэд газар дорохи гарнизоной сэрэгшэдэй эрэлхэг зоригые юуншье нугалжа шадаагүй.

Нэгэ иимэ «добтолгын» hүүлээр радиограммаар тусхай мэдээсэл абтаhан байгаа: «Советскэ Союзай бүхы арадта! Бидэнэр, Аджимушкайе хамгаалагшад, газhаа амяа бүтэн үхэжэ захалаабди. Гэбэшье плендэ бэеэ тушаахагүйбди». Энэ хадаа Эхэ орондоо үнэн сэхэ байлгын шахаа тангариг, совет хүнүүдэй нугаршагүй хатуу зоригой гэршэ байhан юм.

Агы нүхэнэй үүдэндэ гитлеровецүүд мина табяадшье, тэрэниие тойруулжа, адаалхай түмэр утаhаар хүреэлээдшье туршаба. Гарнизоной сэрэгшэд тэмсэлээ үргэлжэлүүлhээр зандаа байба. Аджимушкайнхид бэеэ тушаахаhаа байтагай өөhэдөө дайсадта ходо добтолдог hэн. Гарнизоной сэрэгшэд заримандаа бултадаа иимэ добтолгодо хабаадалсадаг байгаа. Жэшээлхэдэ, 1942 оной зун Керчь хотодо манай десантын бууха үедэ иимэ добтолго эмхидхэгдэhэн байна. hүни орой болгоод, хоёр колонно агы нүхэнhөө гараба. Түрүүшын минутаhаа эхилжэ, сэрэгшэд забда залигүй буудажа оробо. Нута тала дээгүүр ракетэнүүд ялагад гээд лэ унтарна. Городой үйлсэнүүдтэ хүл хөөрсэг болошобо. Мэгдэhэн немецүүдэй солоохой оротор хэхэ юумэн хэгдэжэ дүүрээд байгаа. Аджимушкайнхид дайсаниие бута сохёод, баяа «олзотой» агы нүхэндөө бусажа ерээ бэлэй.

Намар тээшэ гарнизоной сэрэгшэд үсөөржэ эхилбэ. Аджимушкайе хамгаалагшад хүсэнэйнгөө барагдахада, газар дорохи гарнизоной штабай, политтаhагай подразделенинүүдэй партиин болон комсомолой организацинуудай бүхы документнүүдые нүхэнүүдэй нэгэн соо нюугаад, тэгшэ бэшэ hүүлшын байлдаанда ороhон байгаа... Аджимушкайнхидай олонхидойнь нэрэ обог мэдэгдэнгүй үлэшэhэн байна. Тиимэ сэрэгшэдэй түрэлхид «hураггүйгөөр үгы» гэhэн саарhа абаhан байха.

hүүлэй үедэ эндэхи агы нүхэн соо бэдэрэлгэ хэгдэжэ эхилээ hэн. «Хэншье мартагдаагүй, юуншье мартагдаагүй» гэhэн үгэнүүд экспедициин уряа боложо үгөө бэлэй. Эндэ хатуу шэрүүн байлдаануудай болоhониинь бэдэрэлгын үедэ элирээ. Аджимушкайн хажуудахи избёосхын шулуу абадаг агы нүхэ шэнжэлдэг манай экспедици бэдэрэлгынгээ hүүлшын хүдэлмэри дүүргэжэ байба. Бидэнэр нэгэ нүхэнэй үүдэ хушаhан обоо нороо малтахаа гэжэ шиидэбэбди.

Хэзээ нэгэтэ эндэ солдадай пост байhан юм. Эндээ хэтэ [illegible]хэдөө үлэхэбди гэжэ м[illegible] ойлгоогүй байлан сэрэг[illegible] нойтон ёбуун дээрэ hуужа амарбад. Гэнтэ тэhэрэлгэ болоо. Дээрэхи шалань, хажуу талын ханануудынь хэмхэрэн унажа тэдэниие хушажархёо. Нэгэшье хүн амияа абаржа шадаагүй. Ханадаа няалдажа hууhан зандаа хэтэдээ үлэшөө ха юм. Жэбэршэhэн буунуудай хажууда үмхиржэ шарлашаhан саарhанай хэhэг таhархайнууд олдобо...

Эдэ хуудаhанууд хуушарhан юумэнүүдые шэнэдхэн hэргээдэг мэргэжэлтэдтэ үгтөө hэн. Тэдэнэр орёо даабари дүүргэхэ баатай болобо. Юуб гэхэдэ, гэмдэглэл хэдэг дэбтэрнүүдэй, документнүүдэй хуудаhанууд бэс бэедээ нягтаар няалдажа, нэгэ хуудаhан шэнги болошоhон, үзэгүүдынь баларжа, үгэ болгожо, уншахын аргагүй байгаа. Тиигэбэшье үсэд нэтэрүүгээр хүдэлhэнэй эсэстэ тэрэ холын 1942 ондо бэшэгдэhэн үгэнүүд hэргээгдэжэ, уншажа ойлгохоор болгогдоо hэн.

Газар дорохи гарнизоной подразделенинүүдэй нэгэнэй сэрэгшэдэй список соо иимэ нэрэнүүд дайралдаа: **Велигонов Н. У.**, түмэр замай 36-дахи бригадын hэргээн бодхоолгын 55-дахи батальон, Улаан-Үдэ, ПВЗ...(50). **Позмогов Алексей**, санинструктор, Улаан-Үдэ, 1921.

Эдэ солдадууд хэд байгааб? «hураггүйгөөр үгы» гэhэн саарhанай мүрнүүдтэ этигээгүй зандаа тэдэнэрые хэд хаана хүлеэнэб? Алдар солотониие бэдэрэгшэд (следопыты), таанадта үгэ үгтэнэ. Баатарнуудайнгаа нэрэ обогуудые Эхэ оромнай мэдэхэ ёhотой бшуу.

В. КУКОВЯКИН,
бэдэрэлгын экспедициин начальник, СССР-эй Журналистнуудай холбоон гэшүүн.
Крым, Ялта.

„Буряад үнэндэ" бэшэhэнэй hүүлээр

«ШЭНЭ КЛУБТАЙ БОЛОО hАА...»

Иимэ гаршагтай бэшэг манай газетын январиин 8-ай номерто толилогдоhон юм. Захааминай аймагай Далахайн совхозой түб hууринай соёлой байшангай гэр хуушараа, модониинь үмхирөө. Тиихэдэ оройдоол 100-гаад хүнэй hууритай юм. Тиимэhээ соёлой хүдэлмэри ёпотоор эмхидхэхэ аргагүйдэгдэнэ, Улаан-Үдэhөө ерэhэн артистнар эндэхи ажалшадта концерт харуулхаяа арсадаг болоо. Шэнэ клуб бариха тухай [illegible] далай хэды дахин габигдаhан байбашье, республикын «Скотопром» трестын хүгэлбэрилэгшэд анхарнагүй, мүнгэ зөөри hомолноогүй гээд тэрэ бэшэг соо хэлэгдэhэн байгаа.

Энэ бэшэгэй мүрөөр хэмжээ абахынь тула «Скотопром» трестын дирекцидэ газетын редакци хандаhан юм.

«Тэрэ бэшэг соо хэлэгдэhэн баримтанууд булта зүб. Үнэхөөрөөшье Далахайн совхозой соёлой байшан мүнөөнэй эрилтэдэ харюусанагүй. Тиимэhээ шэнэ соёлой байшангай проектно-сметнэ документаци үнгэрэгшэ жэлдэ бэлдэгдэhэн байгаа. Тэрэнэй барилга байгша ондо эхилэгдэхээр түсэблэгдэнхэй. Шэнэ соёлой байшан 200 хүнэй hууритай байха юм» гээд республикын «Скотопром» трестын директор нүхэр Паршин А. В. редакцида мэдээсэбэ.

БЭШЭГЭЙ ДҮРИМЫЕ ЗААХА ТУШАА

НОМОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

1974 ОНДО Буряадай номой хэблэл педагогикын эрдэмэй кандидат Бабу-Доржо Батоевич Батоевой бэшэhэн «Дунда hургуулида буряад хэлэнэй бэшэгэй дүримэй методикын үндэhэнүүд» гэжэ номые ород хэлэн дээрэ хэблэн гаргаа hэн. Тус ном багшанарай болон буряад хэлэнэй асуудалаар hонирходог нүхэдэй дунда ехэ түргөөр тараа.

Нэрлэгдэгшэ ном гурбан ехэ бүлэгhөө бүридэнэ. Түрүүшынь бүлэг «Буряад хэлэнэй бэшэгэй дүримэй методикын лингвистическэ үндэhэнүүд» гэжэ нэрэтэй. «Буряад хэлэнэй бэшэгэй дүримэй педагогическа үндэhэнүүд» гэжэ хоёрдохи бүлэгынь нэрлэгдэнхэй. Гурбадахинь — «Буряад хэлэнэй бэшэгэй дүримэй методико». Эдэ гурбан гаршагые уншахада, ямар асуудалнууд шэнжэлэгдээ хаб гэжэ тухайлхаар байна.

СОВЕТ ОРОНДО ленинскэ национальна политикын илан мандаhанай ашаар ямаршье үндэhэ яhатанай хэлэн адли тэгшэ эрхэтэйгээр хүгжэжэ байдаг гэжэ бидэ мэдэнэбди. Тэдэнэй тоодо буряад түрэл хэлэмнай hүүлшын hуури эзэлдэггүй. Илангаяа hуралсалай шэнэ түсэбэй, програмын бэелүүлэгдэжэ байхада, hургуулида түрэлхи хэлэ заалгые эрид hайжаруулха асуудал хадаа үгэ гоёожо хэлэhэн ушар бэшэ. Илангаяа шухала предмедүүдэй ород хэлэн дээрэ заагдадаг болоходо, түрэлхи хэлээ заалгые улам hайжаруулха шухала ха юм.

Дунда hургуули дүүргэжэ гараhан эдиршүүл буряад хэлэн дээрээ hайнаар хөөрэжэ, бэшэжэ шададаг байха ёhотой. Тэрэнэй тула түрэл хэлэнэйнгээ абяанай, грамматическа болон лексическэ байгуулгые hайн мэдэхэhээ гадна, орфографиин, сэглэлтын тэмдэгэй, стиль найруулгын дүримые hайса шудалhан байха зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, практическа ажал ябуулгадань тэдэ заатагүй хэрэгтэй болохо бшуу.

Эдэ бүгэдые хараада абан, автор буряад хэлэнэй бэшэгэй дүримые шэнжэлжэ, орфографиин методикын педагогическа үндэhые научнаар тайлбарилха зорилго табяа. Тиигэжэ лингвистическэ болон педагогическа үндэhые шэнжэлээд, дунда hургуулида буряад хэлэнэй бэшэгэй дүримдэ hургаха онол арганууд тушаа hайса тогтоhон байна.

ШЭНЖЭЛГЫНГЭЭ хүдэлмэриие эхилхэнээ түрүүн эрдэмтэ багша нилээн ехэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэhэн байна. Жэшээнь, республикын hургуулинуудта буряад хэлээр хэгдэдэг шалгалтын бэшэлгэнүүдые алишье талаhаань шэнжэлээ. Програмын дутуу [illegible] ундануудые элирүүлээ (тэрээн дотор абяанай шэнжэлэл хүсэд hууриая олоодүй, тиимэhээ hурагшад фонетикын зарим зүйлнүүдые ойлгожо ядашадаг). Гадна буряад хэлэндэ нютаг нютагай хэлэнэй илгаанууд мүнөө болтор hалаадүй, тиимэhээ үгын үгүүлбэридэ арсалдаанууд гарадаг ха юм.

Б-Д. Батоев олон жэлэй туршада методистаар хүдэлхэ зуураа, республикын болон Агын округой hургуулинуудай түрүү багшанарай, жэшээнь, Н. Н. Намсараевай, Д. Д. Дондоковагай, Р. Г. Дашиевагай, Ц. Б. Бальжинимаевагай, Ч. Н. Нанзатовагай, Б-Б. Н. Намсараевай, Н. Л. Тулосоевагай, С. Д. Сотниковагай болон бусад олон нүхэдэй дүй дүршэлые согсолжо, олоной дунда нэбтэрүүлhэн байха. Олон жэлэй туршада ажаглаhан ажаглалтань Б-Д. Б. Батоевой шэнжэлэлгэ соо hуурияа олоhон байна.

hуралсалай ямаршье предмедэй, онсолон хэлэбэл, буряад хэлэнэй бэшэгэй дүримэй методикын методологическа үндэhэн хадаа бодото байдалые шэнжэлэн мэдэжэ абалгын марксистско-ленинскэ суртал болоно. Авторшье имагтал тэрээндэ түшэглэн, шэнжэлгын хүдэлмэриие ябуулhан байна гэжэ тэмдэглэе.

Юрэдөө, буряад хэлэ, бэшэгэй асуудал үшөө хүсэд шэнжэлэгдээдүй ха юм даа. Илангаяа буряад хэлэнэй бэшэгэй дүримэй үндэhые шэнжэлhэн тусхай ном үгы байгаа. Тиимэhээ Бабу-Доржо Батоевой ном түрүүшын туршалга гээ hаа, балай ехэ алдуу болохогүй бэзэ.

Бэшэгэй дүримэй методикын үгы дээрэhээ багшанар грамматикын энэ хэhэгые hургуулида зааха болоходоо, нилээн ехээр түгэшэдэг байhан юм. Тиимэhээ Б-Д. Батоевой номой түргөөр тараhан ушар үндэhэтэй байгаа бшуу. Гэбэшье иимэ хэрэгтэй ном аад, гон үсөөн хэhэгээр хэблэгдэшэhэниинь харатай байна: оройдоо 500 ха юм!

ГРАФИКА ГЭХЭ ГҮ, али ямар үзэгэй ямар абяа тэмдэглэhые шэнжэлhэн бүлэг яhала hонирхолтой байна. Революциин урда тээ буряадууд эрдэм шудалха hэдэлгэ гаргадаг байгаа гэжэ уншагшад ойлгохо юм. Хэрбээ зүүн бэеын буряадуудай хуушан монгол бэшэг хэрэглэдэг байбал, Байгалай хойто хи аха дүүнэрнай ород үзэгөөр номдо hурадаг hэн. Жэшээнь, бүри зуу гаран жэлэй саада тээ Болдонов гэжэ багша ород алфавит хэрэглэн, hуралсалай үзэглэл зохёоhон байна бшуу. Тиигэжэ буряадууд урдань хоёр ондоо графическа гуримаар уншажа, бэшэжэ hурадаг байhан байна.

Гэбэшье хуушан монгол үзэг буряад хэлэнэй абяае бултыень тэмдэглэжэ шададаггүй, үгүүлбэри бэшэг хоёр хоорондоо ехэ илгаатай байгаа. Мүн баhа үгын эхиндэ, дунда, hүүлдэ нэгэ үзэг гурбан ондоогоор бэшэгдэхэ. Тиимэhээ үхибүүдэй ойлгосодо түбэг ушаруулдаг бэлэй.

Совет үе сагта ород үзэгүүдые өөршэлэн абаhанай ашаар буряад хэлэн, бэшэг тон хурдаар хүгжэжэ, хэдэн мянган хэhэгээр газетэ, журнал, номууд гарадаг болоод, үндэhэн арадаймнай соёл болбосоролдо гүйлаң ехэ нүлөө үзүүлээ.

Графикын зүйлнүүдые шэнжэлхэдээ, бэшэгэй дүримдэ баримталагдадаг гуримууд тушаа автор тогтожо, өөрынгөө hанамжануудые хэлэhэн байна. Абтаhан үгэнүүдтэ байдаг в, к, ф, щ абяануудгүйгөөр буряад хэлэндэ 26 хашалган фонемэ бии юм гэжэ автор хэлэнэ. Жэшээнь, п, б, м, т, д, н, л, р, г, х хашалганууд хатуу ба зөөлэн байдагаарнь илгахада 20 фонемэ болоно хаш. Харин с, з, ш, ж хашалганууд хатуу ба зөөлэн боложо илгардаггүй. Ходоодоо хатуу байдаг гэнэ. Литературна хэлэндэ тиимэшье байгаа ёhотой. Харин зарим нютагай хэлэндэ зөөлэн с байдаг хаш гэжэ hанахаар. h хашалган хоёр ондоо фонемэ боложо шадахагүй ха юм даа.

Гадна хашалгануудай хэлэлгын органуудай али багта бии болодог асуудал тушаа дэлгэрэнгыгээр бэшээтэй.

Мүн баhа аялгануудта ехэ анхарал хандуулагдаа. Ямаршье хэлэндэ аялган абяанай үүргэ үгаа ехэ. Тиимэhээ аялган бүхэн тушаа авторай тогтоhониинь оройдоошье гайхалгүй.

САААШАНЬ ХАРААД үзэхэдэ, мүнөө үеын буряад хэлэнэй орфографи, тэрэнэй үгүүлбэридэ ямар хабаатай байhан тухай асуудалнууд яhала гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдээ. Тиихэдээ бэшэгэй дүримдэ баримталагдадаг абяанай, морфологическа гуримые автор шэнжэлхэдээ, баримтата жэшээнүүдые олоор харуулна. Түүхэтэ гэхэ гү, али заншалта бэшэлгын гурим гэжэ бэшэгэй дүримдэ байдаг [illegible] ааб даа. Энээхэн асуудалые ушөө гүнзэгырүүлэн хаража болохоор байгаа hэн хаш гэжэ hанахаар.

1972 ондо «Буряад бэшэгэй дүрим ба словарь» хэблэгдэhэн юм. Тэрээн соо хэлэгдэhэн зарим зүйлнүүд арсалдаатай юм. Автор оло дахин тэрэ номдо түшэглэнэ. Гэхэ зуура, бэшэгэй дүримэй асуудал шэнжэлээ хадаа тэрэ номдо шүүмжэлэн хандажа, өөрынгөө hанамжа хэлэхэ ёhотой байгаа бэшэ гү?

НОМОЙНГОО ХОЁРДОХИ бүлэг соо автор буряад хэлэнэй бэшэгэй дүримдэ ямар аргаар hургахаб гэhэн асуудалда тогтожо, олон жэлдэ ажаглаhанаа үндэhэлэн, hонирхолтой зүйлнүүдые хэлэнэ. Энээхэн хубинь буряад хэлэнэй багшанарта бүришье туhатай байха ааб-за.

Буряад хэлэнэй бэшэгэй дүримүүдые үзэхэ үедэ шабинартаа зохёолгын диабаренуудые үгэхэ гэhэн ажаглалта зүб гэжэ hанагдана. Юуб гэхэдэ, бишыхан найруулга, сочинени бэшэхэдэнь, мэнэ hаяхан үзэhэн дүримые хэр зэргээр ойлгоо хаб гэжэ багша гансата шалгажа шадаха байна бшуу. Тиигэдшье алибаа юумэ зохёохо үедөө үхибүүнэй ухаан бодолой гүйсэ түргэдэхэ, тэрэ хүдэлмэри hорилго болоожо [illegible] ха юм.

hуралсалай хүдэлмэри эмхидхэхэ үедэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдэй үүргэ ехэ юм. Автор энээн тушаа тусхайтаар тогтожо, республикын hургуулиин түрүү багшанарай хэшээлнүүдые ажаглаhанаа үшөө дахин согсолhон байна.

«Буряад хэлэнэй бэшэгэй дүримэй методико» гэhэн бүлэг соогоо грамматикын элдэб зүйлнүүдые тус тустань хаража үзөө. Жэшээнь, аялгануудай тааралдал, hубарил, нугарая тушаа тогтоhон бэсэрээ, **э — и, я — и** аялгануудай илгаае шэнжэлээ. Үгышье hаа, **н ь** хоёр хашалганай зөөлые тэмдэглэнэ. Жэшээнь, **мүлиhэн — мүльhэн** гэжэ үгэнүүд үгүүлхэдэ адлинууд аад, бэшэг дээрэ ондоонууд ха юм. Түрүүшынхинь **мүли** гэжэ глаголhоо үндэhэтэй причасти, хоёрдохинь — юумэнэй нэрэ. Зарим hурагшад эдэ үгэнүүдэй бэшэгэй дүримые дутуу ойлгоо hаа, хоюулаень адляар бэшээд байхадаа болохо бшуу.

Юрэдөө, Б-Д. Б. Батоев тон ехэ шэнжэлгын хүдэлмэри хэжэ, багшанарта, буряад хэлэнэй асуудалаар hонирходог хүнүүдтэ ялала туhатай ном бэшэжэ гаргаhан байна.

Ц. ДОНДОГОЙ.

АЛАС-ДУРНЫН ХИЗААРТА

СЭБДЭГ ХҮЙТЭН ШАЛГАНА

Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээрэ хоморой шухаг түхеэрэлгэтэй машина шалгалта гараба. Нефтиин промышленностиин министерствын үрэмдэлгын техникын эрдэм-шэнжэлэлгын Бүхэсоюзна институдай, Главмосстройн зохёохы коллективүүд энэ машина зохёожо, тэрэнээ «БАМ-1000» гэжэ нэрлээ. Энэ машина хэтэдээ сэбдэг хүрьhэтэй газарта 1000 миллиметр үргэн нүхэ малтахаар зохёогдонхой.

БАМ-ые түрүүлэн барихаяа ерэгшэдэй захилаар энэ машина зохёогдоhон байна. Хүүргэнүүдэй бахана зоохо нүхэ малтахадаа, тэрэниие хэрэглэнэ. Энэ машина олон ондоо ажал бүтээнэ. Мүнхэ сэбдэг хүрьhэтэй газарта гү, али шулуун хабсагайда 20—30 минута соо 14 метр хүрэтэр гүнзэгы нүхэ малтажархина.

Ехэ hуури табижа байхын орондо баханануудые зоодог болоhон ушар хадаа орон дотор хүүргэнүүдые барилгада хэрэглэдэг болоhон шэнэ арга болоно.

МЕЛИОРАТОРНУУДАЙ ТЕХНИКЭ

Главдальводстройн Губеровска заhабарилгын-механическа завод Алас-Дурнын хизаар болон областьнуудай мелиораторнуудта хэрэгтэй шэнэ продукци бүтээн гаргажа эхилбэ.

Намаглиг газарые ашаглаха талаар үбэлэй үедэ ехэ хүдэлмэри ябуулхын тула предприяти хэтэдээ сэбдэг хүрьhэтэй газарые эсхэхэ шагтагалагдадаг түхеэрэлгэнүүдые гаргажа эхилээ. Энээнhээ урид иимэ түхеэрэлгэнүүд Ростовско областьhоо асарагдадаг байгаа.

Губерово поселогтохи заhабарилгын-механическа предприяти газар доогуур татагдаха шабар соргонуудые зөөхэ контейнернүүдые бэлдэжэ эхилээ.

Түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй туршада Губеровска завод Алас-Дурнын мелиорациин трестнүүдэй техническэ гол шухала баазань болоо. Энэ предприяти Приморьин барайгар үргуулдаг совхозуудай механизаторнуудта продукцияа эльгээдэг болонхой.

И. ПАЛАТОВ,
ТАСС-ай корр.
Бучегорск.

ОЙ ТАЙГЫН ДУНДА — «ХИНГАНАЙ СУБАД ЭРДЭНИ»

Алас-Дурнын ой модоной үзэсхэлэн гоё байгаалитай газарта «Хинганай субад эрдэни» гэжэ санаториин гол корпус — олон дабхар байшан баригдажа захалба. Тэрэнэй үүжам, hаруул комнатонууд соо 500 эхэнэр үхибүүдтэйгээ амардаг болохо юм. Санаториин бүлэг барилгада элүүржүүлгын байшан, столово оролсоно. Санаториин байшан гэрнүүд хоорондоо галерейнүүдээр бүрхөөгдэжэ эндэнь үбэлэй саадууд тарингдаха юм. Корпусуудаийн нэгэндэ аршаан уhатай бассейн оршохо.

«Хинганай субад эрдэни» Алас-Дурна зүгтэ суута Кульдурска курортын бүридэлдэ ороно. Тааруу зохид сагай уларил, үзэсхэлэн гоё байгаали, «Виши» түхэлэй аршаан — эдэ бүгэдэ үбшэнтэндэ бэеэ аргалха тааруу байдал олгоно. Ороной зүг бүриhөө ерэhэн хахад миллион хүн эндэ бэеэ аргалха.

Энэ табан жэлдэ Кульдурта үшөө нэгэ «Северный» гэжэ санатори баригдаха юм. Тиихэдэнь курортдо жэл бүри 45 мянган хүн аргалуулдаг болохо юм.

В. ВАСИЛЬЕВ,
ТАСС-ай корр.
Кульдур тосхон.
Хабаровска хизаар.

АВТОМОБИЛЬНУУДЫЕ ЗАhАБАРИЛНА

«Лиаз-677» түхэлэй түрүүшын автобус Уссурин автозаhабарилгын заводой конвейерhээ гараба. Энэ хадаа «Дальавторемонт» нэгэдэлэй гол предприятида заhабарилагдадаг болоhон долоодохи машинань болоно.

Үнгэрhэн түсэбтэ табан жэл соо капитальна заhабарилгаhаа гараhан автобусуудай тоо дүрбэ дахин олошороо. Харин хүдэлмэришэдэйнь тоо хубилаагүй. Түрүү технологи хэрэглэhэнэй, үндэр бүтээсэтэй түхеэрэлгэнүүдые тодхоhоной ашаар иимэ амжалта туйлагдаа гээшэ.

А. ГУЛЯНСКИЙ,
ТАСС-ай корр.
Уссурийск.

СЭСЭГҮҮД БА СЕЙНЕРНҮҮД

Түрэ найрайнь баяр ёhололой үдэр залуу үбгэ hамган Евгения Рязанова Борис Охримчук хоёрто тэдэнэй нүхэдынь — Николаевск-на-Амуре хотын барилгашад гоё hайхан сэсэгүүдые барюулба. Энэ сэсэгүүдые тэдэнэр дулаан оронhоо захижа асараа бэшэ, нютагай оранжерей-судна бүтээлгын заводой цех соо ургуулагдаа.

Сэсэгүүд ба сейнернүүд... Хабаровска хизаарай эгээ хойто зүгтэ оршодог хотынхид иимэ юумэнүүдые бүтээн гаргалгые юрын гэжэ тоолоно. Газаа дүшэн градус хүрэтэр хүйтэн байхада, цех соонь ногоон сэсэгүүд. Сэсэгүүд цехые гоё hайхан болгоно, зохид уларил байгуулна.

Гладиолус, астра сэсэгүүдые корабль бүтээгшэ ветеранда, hая хүдэлмэришэн болоhон залуу хүбүүндэ, эхэ геройдо, шэнээр бүтээгдэжэ үhанда табигдаhан сейнерэй капитанда барюулдаг зохид ёhо заншал эндэ үнинэй бии болонхой.

Баяр ёhололой болоходо, корабль бүтээгшэ түрүүшүүлтэй хамта сэсэгүүдые ургуулагша Е. Е. Клевцовае амаршалдаг. Владивосток, Хабаровск, Алас-Дурнын бусад хото городуудhаа энэ эхэнэрэй нэрэдэ сэсэгүүдэй үрэhэтэй посылканууд ерэжэл байдаг.

М. ИСАЕВ,
ТАСС-ай корр.
Николаевск-на-Амуре.

ҺАНАА ЗАЯАНДА ОРООГҮЙ УШАР

Олимпиин нааданай үедэ санаар урилдагшадай дунда нээрээшье хүлеэгдээгүй һонин ушар тохёолдожо, санашадай дунда һонирхол татаа. Энэ үдэр эрэшүүл 4х100 километртэ эстафетэ дамжуулгаар үнгэргэгдэһэн урилдаанда хабаадаһан байгаа. Эрэшүүлэй дунда үнгэргэгдэһэн түрүүшын үдэрнүүдэй хоёр урилдаанда һайн амжалта туйлаһан манай ороной санашад эстафетэ дамжуулгаар түрүүшын ээлжээнэй удаа арба нэгэдэхи һуурида гараха гэжэ хэншье тухайлаа, багсаагаагүй байгаа бшуу. Үшөө тиихэдэ ГДР-эй түлөөлэгшэ Аксель Лессер гэгшэ урилдаанай үедэ госпитальдо ороҳоб гэжэ һанаа үнөөндөөшье оруулаагүй байһан байха. Тэрэ урилдажа ябаһаар үндэр хадаһаа буужа ябаһан эхэнэр саанашантай мүргэлдэһэнэй удаа, больницада ороһон байба. Харин тэрэнэй команда — эстафетэ дамжуулгаар дэлхэйн чемпион — саашадаа тулалдаанда хабаадалсахаяа болихо юм гэжэ хэншье багсаагаагүй байха.

Санын урилдаагаар һонирхогшодой Финляндиин спортсменүүд эстафетэ дамжуулгаар чемпионууд болохо гээ һаань, хүн зон этигэхэгүй байгаа. Зүгөөр эдэ бүхы хүлеэгдээгүй ушарнууд тохёолдобо ха юм.

Урилдаанай түрүүшын ээлжээнэй эхилһэнэй удаа Ленинградай Евгений Беляев эгээл талаангүй байшоо. «Долоодохи километрэй тэмдэг дээрэ Норвегиин Пол Тилдум гэгшэһээ арбан табаад секундаар түрүүлээд ябатарни, санымни бүхэлэлгэ таһа буушоо» гэжэ Беляев халаглана.

Тиин тэрэ километр шахуу зайда үрөөһэн санаараа урилдаһан байна. Энэ үедэ хойноһоонь тэгүүлжэ ябаһан спортсменүүд хүсэжэ гараһан байгаа. Удаань тренер Анатолий Акентьев бии боложо, сана ботинка хоёрыень һэлгэжэ үгэһэн байха юм. Тиигэжэ хоёр минутаар эрхимлэгшэдһээ гээгдэһэн байба. Тиихэ мүртөө санын зүргэ муудаһан, намарайхидал адли нойтон саһаар шэдэлһэн байгаа.

— Ноль градуста санаяа тоһодожо шадахагүй байһамнай харамтай, — гэжэ хоёрдохи ээлжээндэ гараһан Николай Бажуков шанална.

Тиибэ яабашье һаань, манай Николай командаяа гурбадахи һуурида гаргалсажа шадаа. Нүгөөдэ — Олимпиин нааданай чемпион Сергей Савельев хада өөдэ гарахадаа баһал тулиһан байна. Санадань нойтон саһанай нялдашахада хайшан гэхэбши?

Һүүлшын ээлжээндэ гараһан Иван Гаранин ёһотойл эрэлхэг зориг харуулаа. Савельевһээ зургаадахи боложо, эстафетэ абаһан Гаранин командаяа гурбадахи һуурида гаргажа, Олимпиин нааданай бронзо медальда хүртэжэ шадаһан байна.

Хоёрдохи һууриие Норвегиин команда эзэлээ.

* * *

— Мүнөөдэр урилдахада эгээл хүндэ байхань ха, — гэжэ 5000 метрэй зайда урилдаа үнгэргэхэ ахамад судья, урдандаа дэлхэйн эрхимэй эрхим чемпион гэгдэһэн Олег Гончаренко мэдүүлээ һэн.

Эртэ үглөөнһөө Инсбрук хото шадар манатажа, удаань бороо, нойтон саһан орожо эхилһэн юм. Тиибэшье һаань, Норвегиин конькишан Стен Стенсен һайн бэлэдхэлтэй, хурдан солбон байжа, зайгаа 7 минута 24,28 секунда соо гаталжа, Олимпиин нааданай чемпионой нэрэ зэргэдэ түрүүшынхеэ хүртэбэ.

— Би 10.000 метрэй зайда урилдахаар бэеэ зэһэһэн, бэлдэһэншье байгааб. Зүгөөр 5000 метрэй зайда эрхимлэхэб гэжэ һанагдаагүй бэлэй. Совет ороной спортсменүүд һайн бэлэдхэлтэй байдаг дээрэһээ олон рекорд тогтооһон байха. Зүгөөр танай спортсменүүдтэ елэгэр, һолжорходо һайн мүльһэн хэрэгтэй ха. Мүнөөдэрэй мүльһэн зөөлэн, нялдагар байба гээшэ,— гээд Стенсен хөөрэнэ.

Голландиин спортсменүүд Пит Клейне, Ханс Ван Хелден, манай ороной түлөөлэгшэ Виктор Варламов гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлээ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ (дээрэһээ доошоо): **эстафетэ дамжуулгаар үнгэргэгдэһэн урилдаанда гурбадахи һуури эзэлһэн Совет ороной түлөөлэгшэд — С. Савельев, Н. Бажуков, Е. Беляев, И. Гаранин.**

ТАСС-ай фотохронико.

НЮТАГ НЮТАГАЙ һонин

ҮГЫН АНХАН УДХЫЕ УУДАЛҺААР...

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай түүхэ ба хэлэ бэшэгэй факультедэй студентнэр научно-шэнжэлгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Ород хэлэ бэшэгэй отделениин багша Н. Б. Алдарова анхандаа «Ород ба буряад хэлэнүүдэй этимологи» гэһэн кружок хүтэлбэрилдэг һэн. Үгын анхан удха элирүүлхэ гээшэ тон һонирхолтой, шэнжэлхы хүдэлмэри ха юм. Тиимэһээ студентнэр һургуулинуудта практика гарахадаа, энэ темээр һурагшадтай хөөрэлдөө эмхидхэдэг байгаа. Илангаяа буряад нэрэнүүдэй, тоти мэргэн болон оньһон үгэнүүдэй анха түрүүшын удха шанар тухай элидхэлнүүд һонирхолтойгоор үнгэрдэг байгаа.

Харин мүнөө Надежда Борисовна ономастикын кружок ябуулжа байнхай. Эндэ гансал тусхай нэрэнүүдэй анхан удха шанар шэнжэлэгдэн элирүүлэгдэдэг юм. 1-дэхи курсын студентнэр Р. Намдакова. К. Павленко, О. Лубсанова, Г. Цоктоева гэгшэд ехэл оролдосотойгоор тус хэшээлнүүдтэ хандана. Жэшээлхэдэ, Р. Намдакова «Х. Намсараевай «Үүрэй толон» гэһэн роман соохи нюурай тусхай нэрэнүүд», Е. Павленко И. Калашниковай «Разрыв-трава» гэһэн роман соохи нюурай тусхай нэрэнүүд» гэһэн хүдэлмэри бэшэжэ байнхай. 3-дахи курсын студентка Л. Токуренова Д. Батожабайн «Төөригдэһэн хуби заяан» гэжэ роман соохи нюурай тусхай нэрэнүүд» гэһэн элидхэлээ студентнэрэй научна конференци дээрэ хэлэхээр бэлдэнэ.

Ород ба буряад хэлэнүүдэй үгэнүүдэй анхан удха шанар элирүүлхэ зорилготой бэшэшье хүдэлмэринүүд олоор бэшэгдэнэ. Шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ Надежда Борисовна студентнэрэй эрдэм болбосоролые дээшэлүүлхын тула яһала оролдолго гаргана гээшэ.

Г. БАЗАРЖАПОВА.

ЭДИР БЭШЭГШЭДЭЙ СЛЁТ

Баргажанай аймгүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһаг түрэл хэлэн дээрээ уран зохёол эхилэн бэшэгшэдэй слет һаяхан үнгэргэбэ. Эндэ Баян-Голой, Уланай, Хилганын дунда һургуулинуудай эдир бэшэгшэд ба тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд болохо түрэлхи хэлэнэй багшанар хабаадаа.

Түрүүн үхибүүдэй гараар бүтээгдэһэн альбомууд, суглуулбаринууд, планшедүүд харагдаа. Нээрээшье, зохид бүтээлнүүдые үхибүүд хэһэн байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, Баян-Голой үхибүүдэй «Баргажан» гэһэн уран зохёолой альманах, Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Хэншье, юуншье мартагдаагүй» гэһэн альбом, «Ажалай баатарнууд» гэһэн планшет, уланайхидай «Буряадай театральна искусство», Хоца Намсараевай «Үүрэй толон», Жамсо Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала» гэхэ мэтэ зохёолнуудые зураглан шэмэглэжэ бүтээһэн планшедүүд, хилганынхидай шүлэгүүдэй ба найруулгануудай суглуулбаринууд харагшадта һайшаагдажа, үхибүүдэй бэлиг шадабари хүгжөөхэ талаар горитой ажалай хэгдэжэ байһаниие гэршэлбэ.

Мүн эндэ уран зурагууд табигдаһан байна. Илангаяа Хилганын 10-дахи классай һурагша Андрей Будаевай зурагууд бултанай анхарал татаа. «Үүрэй сайлга» гэһэн зурагынь хүбүүнэй һонор, хёрхо байһаниие гэршэлнэ.

Үүр сайжа, хоёр хадын хоорондуур түрүүшын туяа тала дайдые гэрэлтүүлнэ. Огторгойдо одо мүшэд бүри элеэр аржынхай. Харин талада байрлаһан малшанай буусын сонхоор лаампын һүлэмхи галхан эмнинэ. Гэрэй саанахи сонхын гэрэлдэ хорёогой һургаагууд бүрүүлтэн харагдаха юм. Эдэ бүгэдэ үнэншэмэ тодо байдал харуулна. Мүн «Түрэл нютаг» гэһэн зурагынь тон һайн.

Харалгын һүүлээр үхибүүд өөһэдынгөө зохёолнуудые уншаа. Баян-Голой 10 классай һурагша Св[illegible] Жамьяновагай шүлэг[illegible] Хилганын 10 классай [illegible]рагша Аюша Пиртан[illegible] Кюхельбекертэндэ зо[illegible]лагдаһан шүлэг ба ра[illegible] Нина Очировагай Гу[illegible] Очиров тухай сочи[illegible] Уланай 8 классай һу[illegible] Аграфена Бадмае[illegible] Ажалай Улаан Тугай [illegible]денто колхозой түрүү [illegible]шан Цырма Бубеева ту[illegible] зураглал удхын ба ко[illegible]зициин талаар «һайн» [illegible]нэлтэ абаа.

Слёдто шалгарһан [illegible] бүүдтэ грамотанууд [illegible]лагдаа. Түрүүшынхеэ [illegible]баадабашье, элдэб [illegible] зохёолнуудые аеарһан [illegible]ганын һургуулиин колл[illegible]тэ мүн лэ грамота [illegible] байна.

Н. ГАЛДАНОВ.

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ХАБААДАЛСАНА

Фашис Германиие совет арадай илаһаар 30 жэлэй алдарта ойн һайндэрые тэмдэглэһэн үнгэрэгшэ 1975 ондо ажалшадай, залуушуулай дунда ябуулагдаһан ниитэ-оборонно хүдэлмэриие ДОСААФ-ай районно комитедүүд, спортивно-техническэ клубууд, һуралсалай эмхинүүд, нилээд һайжаруулаа. Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой 57-дохи жэлэй ойдо зорюулагдаһан ниитэ-оборонно хүдэлмэриин һара соносхогдоо һэн. Арадай ажахыда шухала хэрэгтэй техническэ мэргэжэлтэдые бэлдэхэ курсануудай, кружогуудай тоо олошорһон байна. Эпээнэй ашаар 7000 шахуу хүн жолоошоной, электромеханигай, мотоциклистын, радиотелеграфистын, судна жолоодогшоной, секретарь-машинисткын болон бэшэшье техническэ мэргэжэл шудалжа гараа.

Спортын техническэ зүйлөөр 2000 гаран мүрысөөн үнгэргэгдэжэ, 75 мянган спортсмен хабаадалсаһан, тэдэнэрэй 2 мянга шахуунь разрядтай болоһон, 25 мянган хүн ГТО-гой комплекс тушааһан байха юм.

Оборонно бүлгэмэй гэшүүд түлбэрсэ түлэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Гэшүүнэй түлбэри түлэхэ түсэб республика доторнай 112,6 процент, ДОСААФ-ай лотерейн билет худалдалга болзорһоо урид дүүргэгдэһэн байна. ДОСААФ-ай Советскэ райком (түрүүлэгшэнь А. Г. Наумов), Октябрьска райком (түрүүлэгшэнь П. А. Подосенов), Железнодорожно райком (түрүүлэгшэнь И. И. Беляков), Хэжэнгын райком (түрүүлэгшэнь Ц. Д. Бадмацыренов), Зах[illegible]най райком (түрүүлэг[illegible] В. А. Вагнер), Зэдын [illegible]ком (түрүүлэгшэнь И. Трутнев) үнгэрэгшэ [illegible] һайнаар хүдэлжэ, т[illegible] даабаряа үлүүлһэн гү, [illegible] саг болзортонь дүүр[illegible] байна.

Совет Армиин болон [illegible]лайн-Сэрэгэй Флодой 5[illegible]хи жэлэй ойдо зорюу[illegible]жа, соносхогдоһон ниитэ[illegible]ронно хүдэлмэриин бү[illegible]юзна һарада ДОСАА[illegible] дээрэ дурсагдаһан райком[illegible] эдэбхитэйгээр хабаад[illegible]жа эхилээ.

В. ОЛЬХОВАТСКИЙ,
ДОСААФ-ай областн[illegible] комитедэй түрүүлэгш[illegible] орлогшо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүл[illegible] дороһоо ингэжэ загаһа [illegible]даг.

Н. ВТЮРИНЭЙ фото.

СПОРТ

ҮШӨӨШЬЕ ҺАЙН АМЖАЛТА ТУЙЛАГДАХА ҺЭН

Үнгэрэгшэ жэлдэ республикын хүнгэн атледүүдэй дунда болоһон мүрысөөнэй дүн гаргагдаба. 1975 ондо республикын спортсменүүд хэр зэргэ ургаа. хүмүүжэе хаб гэһэн асуудалтайгаар манай корреспондент республикын физкультура, спортын комитедэй хүнгэн атлетикын тренер Б. Миромановта хандаһан байгаа.

— 1975 ондо хүнгэн атледүүдэй дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөнүүд яһала амжалтатай байгаа. Юуб гэхэдэ, тэрэ жэлдэ РСФСР-эй арадуудай зунай зургаадахи спартакиада үнгэргэгдэһэн хадаа хүнгэн атледүүднай эндэл өөһэдынгөө бэлиг шадабариие харуулха гэжэ яһала оролдоһон байха юм. Эндэһээ уламжалан хэлэхэдэ, хүнгэн атледүүднай республикын зургаан рекорд шэнэлһэн байна. Жэшээнь, багшанарай институдай студент Пётр Калиниченко Пятигорск хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ урга тулан үндэрые харайхадаа 4 метр 30 сантиметр дабаһан байгаа. Тиигэжэ Валерий Бражник гэгшын тогтооһон манай республикын рекорд шэнэлэгдээ бэлэй. Мүн тус институдай студент Виктор Соснин үнгэрһэн жэлдэ аяар дүрбэн рекорд шэнэлээ. Тэрэ ядро түлхихэдөө хоёр удаа республикын рекорд шэнэлһэн байгаа. Энээнэйнгээ удаа Виктор копье шэдэхэдээ баһал шэнэ амжалта туйлаа һэн. Түрүүлэн Улаан-Үдэ хотодо 66 метр 10 сантиметртэ, Гомель хотодо 66 метр 84 сантиметрэй тэмдэгтэ копьё шэдэжэ гарахадаа, республикын рекорд шэнэлһэн юм. Утые харайлгаар Евгений Поповой тогтооһон 7 метр 06 сантиметрэй тэмдэг гурбан жэлэй туршада хубилгагдаагүй байһан. Энээниие Улаан-Үдэ хотын физкультура, спортын комитедэй инструктор Владимир Масовер үнгэрэгшэ зун шэнэлээ бэлэй. Тэрэнь 7 метр 11 сантиметр болоно.

Һүүлшын рекорд ямар зүйлөөр шэнэлэгдэһэн байнаб?

— Эхэнэрнүүдэй дундаһаа ГПТУ-гай багша Анна Старикова ядро түлхихэдөө шэнэ рекорд тогтооһон байгаа. Тэрэ Адлер хотодо ядро түлхихэдөө өөрынгөө туйлалтые 20 сантиметрээр һайжаруулаа гэхэ гү, али 13 метр 02 сантиметрэй тэмдэгтэ дүрбэн килограммай снаряд шэдэһэн гээшэ.

Урилдагшад соохоо спортын али бүлгэм, тренернүүдэй хүмүүжүүлһэн спортсменүүд онсо шалгарба хаб?

Республикын физкультура, спортын комитет хурдан солбоноор урилдадаг болоһон спортсменүүдээрээ омогорхоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ тренер В. Д. Домниной хүмүүжүүлһэн хоёр спортсмен 1.500 метрэй зайда урилдахадаа, мастерта кандидадай нормо дүүргээ һэн. Павел Яковлев РСФСР-эй залуушуулай дундаһаа энэ зайгаа 3 минута 49,2 секунда соо гаталжа, хоёрдохи һуури эзэлһэн байгаа. Харин Пётр Васильев «Ажалай резервын» спортсменүүдтэй Россин түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ зайгаа 3 минута 49,3 секунда соо гаталхадаа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

РСФСР-эй арадуудай зунай зургаадахи спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөн Воронеж хотодо үнгэргэгдэһэн һааб даа. Тэндэ хабаадалсаһан Ивалгын гидромелиоративна техникумэй багша Мария Зырянова 400 метрэй зайе 56,4 секунда соо гаталжа, һайн үрэ дүн туйлаа һэн. Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумэй студент Николай Суворов 187 сантиметр үндэрые дабаһан, мүн тус техникумэй студентка Надежда Виноградова 100 метрэй зайе 12,6 секунда соо гаталһан, 534 сантиметр утые харайһан байна.

ТОБШОХОНООР

БОКС. Спортын энэ зүйлөөр «Буревестник» бүлгэмэй Түбэй Соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн һаяхан Воронеж хотодо боложо дүүрэбэ.

Буряадай багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедэй 1-дэхи курсын студент СССР-эй спортын мастер Леонид Хабалов бүхы уулзалгануудтаа шүүжэ, хүнгэн шэгнүүртэнэй дунда «Буревестнигэй» Түбэй Соведэй чемпион болобо. Энэнь манай залуу боксерой хоёрдохи ехэ амжалта мүн. Ушарнь юуб гэхэдэ, 1974 ондо Л. Хабалов «Труд» бүлгэмэй Түбэй Соведэй чемпионой нэрэ солодо хүртөө һэн. Республикын хүгжэлтэтэй спортын һургуулиин тренер, спортын мастер Доржо Зоригтуев гурбадахи һуури гараа.

БАРИЛДААН. Классическа барилдаагаар эдиршүүлэй дунда Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Благовещенск хотодо нэгэдэбэ.

Республикын хүүгэдэй спортын һургуулиин һурагшад — эдир барилдаашад Витя Калашников, Баир Цыбгуев, Володя Романов, Женя Хлебодаров болон бусад энэ ехэ нааданда хабаадахаяа ошоо.

ҺУР ХАРБАЛГА. Спортын энэ зүйлөөр ВЦСПС-эй чемпионат Жданов хотодо болобо. Оронойманай табяад һуршан энээндэ хабаадаа. Манай республикын бэрхэ һуршад СССР-эй спортын мастернууд Бадмажаб Цыбиков, Анатолий Гармаев, Аркадий Бутхаев тусхай байшан соо болоһон энэ мүрысөөндэ хабаадаа. Тиихэдээ Б. Цыбиков М-2 упражнеэр 2445 очко абажа, табадахи һуури эзэлбэ. А. Гармаев—11-дэхи, А. Бутхаев 20-дохи һуурида гараба. Тиихэдэ 30 метрэй сагаалса харбалгаар Б. Цыбиков илаһан, 50 метрэй хоёрдохи һуури эзэлһэн байха юм.

САНЛААР. «Спартак» бүлгэмэй Түбэй Соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Брянск хотодо үнгэргэгдэжэ, республикын [illegible] манай шахуу эрхим бэрхэ спортсмен хабаадаба.

«Спартак» бүлгэмэй Буряадай областной Соведэй һурагшад Любовь Терентьева, Татьяна Темникова һайн дүнгүүдые харуулһан байна.

Б.М. ЖИГЖИТОВ.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖ

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» февралиин 11-дэ Москвада үнгэргэгдэһэн зургаадахи тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото»: 17 (уран һайханай гимнастика), 18 (городки), 19 (академическэ һэлюурдэлгэ), 23 (хүнгэн атлетикэ), 37 (мэргэн буудалга), 40 (туризм);

«Спортлото-2»: 12 (унаһай-моторно спорт), 17 (уран һайханай гимнастика), 25 (сана-трамплинһаа һүрэлгэ), 37 (мэргэн буудалга), 39 (самбо), 46 (хоккей).

(ТАСС).

телефон · телеграф · радио
ХИЛЫН СААНАҺАА

ВАРШАВА

ПНР-эй Конституцида хубилалтанууд хэгдэбэ

ТАСС

ПНР-эй Сеймэй сесси эндэ боложо, ПНР-эй Конституцида оруулагдаһан хубилалтануудые, нэмэлтэнүүдые һайшаан абаа. ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Яблоньскии Конституцида хубилалтануудые оруулха тухай хуулиин проект бэлдэһэн комиссиин үмэнэһөө үгэ хэлэхэдээ, республикын ниитын хүгжэлтын мүнөөнэй шатые Конституцида тодорхойлхо гээшэ эдэ хубилалтанудай гол зорилго болоһон байна гэжэ мэдүүлээ.

Тодорхойлон хэлэхэдэ, «Польшын Арадай Республика социалис гүрэн болоно» гэжэ мүнөө Конституци дотор бэшэгдэнхэй. Шэнэ статья баталагдан абтаа. ПНР «социалис демократиие бэелүүлдэг, хүгжөөдэг юм» гэжэ тэрээн дотор тэмдэглэгдэнэ. ПНР-эй политическэ байдалай гол шэнжэнүүдые Конституци дотор харуулхын тула ажалшадай олон тоото хүсэлэнгүүд хараада абтажа, үндэһэн хуулида статья нэмэгдээ. «Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй парти хадаа социализм байгуулгада общественэ хүтэлбэрилдэг политическэ хүсэн болоно» гэжэ энээн соо хэлэгдэнэ. «Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин, Нэгэдэмэл таряашанай партиин ба демократическа партиин хамтаараа ажаллалга арадай нэгэдэлэй фронтын үндэһэ һуури болоно» гэжэ энээн соо тэмдэглэгдэнэ.

ПНР-эй Конституци иимэ статьягаар нэмэгдээ: «Польшын Арадай Республика политика бэелүүлхэдээ, Польшын арадай, ороной бэеэ дааһан ба дулдыданги бэшэ байдалай, аюулгүй байдалые сахилгын, эб найрамдал тээшэ эрмэлзэлгын, уласхоорондын харилсаа холбосной ашаа туһаар хүтэлбэрилэгдэхэ ёһотой...»

ПНР-эй ажалшад, ниитын эмхинүүд, предприятинууд ПОРП-ын ЦК-да олон арбаад мянган бэшэг эльгээхэдээ, ПНР-эй Конституцида оруулагдаһан хубилалтануудые бүрин һайшаажа байһанаа мэдүүлбэ.

БОНН

Арсалдаа хёмороотой байһаар

ТАСС

ФРГ-гэй канцлер Г. Шмидт Великобританиин премьер-министр Г. Вильсонтэй хөөрэлдөөнүүдые хэһэнэйнгээ һүүлээр Лондонһоо бусажа ерэбэ.

Англиин, Баруун Германиин хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүд «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудай айхабтар хүшэр бэрхэшээлтэй байдалда ороод байха үедэ болобо гэжэ Баруун оронуудай газетэнүүд тэмдэглэнэ. Адаглагшадай һанамжын ёһоор, эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ тодорхой үрэ дүн туйлагдаагүй. Тиимэһээ «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудай шухала асуудалнууд шиидхэгдэхэ аргагүй байна. Юрэнхы дэлгүүртэ хабаатай оронуудта хүдэлмэригүйшүүлые үсөөрүүлхэ зорилготой хэмжээнүүдые хоёр тала абажа шадабагүй.

АДДИС-АБЕБЭ

Анголын Арадай Республика—ОАЕ-гэй гэшүү[illegible]

ТАСС

Анголын Арадай Республика бүрин эрхэтэ гэшүүн болгогдожо, Африкын нэгэдэлэй эмхидэ (ОАЕ) абтаба гээд ОАЕ-гэй секретариадай эндэ толилогдоһон мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. ОАЕ-гэй генеральна секретарь Уильям Этеки-Мбумуа Анголын Арадай Республикын Президент Агостиньо Нето гэгшэдэ телеграмма эльгээхэдээ, ОАЕ-гэй гэшүүн болгожо абаха тухай НРА-гай правительс[illegible]вын гүйлтые эмхиин ол[illegible] гэшүүд дүүргэжэ, ОАЕ-[illegible] Уставай үндэһөөр абта[illegible] гэжэ мэдээсэһэн ба[illegible] Энээнһээ хойшо НРА-га[illegible] правительство ниитэ [illegible] бэеэ дааһан ба дулдыда[illegible] бэшэ байдалтай гүрэн бо[illegible]жо, Анголые ОАЕ-дэ түлөө[illegible]хэ юм.

Анголын Арадай Респу[illegible]ликын абтахадань, ОАЕ-[illegible] гэшүүн оронууд 47 болоба.

МОГАДИШО

Джибутидахи байдал тухай

ТАСС

Джибутиһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Франци тэндэхи гарнизоноо улам хүгжөөн бэхижүүлжэ байна. Сэрэгэй транспортна самолёдуудаар жандармериин шэлэгдэмэл һайн частьнууд иишэ буулгагдаа. Францин сэрэгэй корабльнууд энээн худар татагдаһан байна.

Сомалин Демократическа Республикын ба Францин Сомали (Джибути) гэдэгэй хоорондохи хилэ шадар һаяхан болоһон зэбсэгтэ хёмороо зүришэлдөөнөө уламжалан, нимэ ябуулганууд хэгдэжэ байна гээд Францин засагаархид мэдүүлнэ.

Сомалин правительствын мэдүүлһэнэй ёһоор Джибутида байдаг Францин сэрэгүүд танкнуудаар, бронемашинануудаар, хүндэ артиллереэр дэмжэгдэн, Сомалин газар дайда руу нэбтэрэн орожо, Лоядо тосхониие буудаһан байгаа. Энээнэй үедэ хилын сахюулай ба тамуужанай 12 алба хаагша, 71 эхэнэрнүүд, үхибүүд алуулаа, амгалан тайбан 24 хүн шархатуулагдаа.

Сомалин эрье шадарай нютагуудые сүлөөлхэ фронтын гэшүүд Францин хүн [illegible]той автобусые тогтоожо [illegible]һан байна гээд шалтаг ба[illegible] Франци добтолоо гэжэ [illegible] дүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Со[illegible]лин правительство пассаж[illegible]нуудые сүлөөлхэ талаар е[illegible] оролдолго гаргаа. Тиин [illegible] арсалдаа хёморооной [illegible] ёһоор шиидхэгдэхэ арга[illegible] байтар Францин сэрэг[illegible] буудаһан, СДР-эй газар [illegible]да руу нэбтэрэн ороһон [illegible]на.

Энээнтэй дашарамдуул[illegible] Сомалин Верховно Рев[illegible]ционно Соведэй прев[illegible] Мохамед Сиад Барре О[illegible]ой Генеральна секр[illegible] К. Вальдхаймда телег[illegible]ма эльгээбэ. Энэ район[illegible] байдал аюул түбэгтэй, [illegible] шүүрилтэй болоод [illegible] Францин Сомали (Дж[illegible]ти) гэдэгэй арадта бэеэ [illegible]һан байдал дары түргэн [illegible]гохо тухай ООН-ой Гене[illegible]на Ассамблейн XXX сесс[illegible] тогтоолнуудые бодото [illegible]рэнь бэелүүлхын тула ш[illegible]ла хэмжээнүүдые аба[illegible]уряалаа.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Таряашадай үбэлэй ажал хүдэлмэри». «КПСС-эй XXV съездэй хүндэлэлдэ» суглуулбари. «Улаан-Үдэ—Дархан: хаи нухэсэлнай бэхижэнэ» — П. Натаевай статья. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда тематическа, арадай хиналтадай хуудаһан.

Гурбадахи хуудаһанда. «Советская Россия» хэблэлэй выставкэ дээрэ» — И. Соктоевэй статья. «Хүрьгэлиин музейдэ» — О. Залуцкайгай корреспонденци.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Нютаг нютагай һонин» — суглуулбари. «Олимпиин үбэлэй XII наадануудта».

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай үүлэгэшэг байха, зарим газарта багахаар саһан ороха. Баруун хойноһоо секундын 5—10 метр хүсэтэй һалхин. Хориин, Яруунын аймагуудта секундын 10—15 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 12—17 градус хүйтэн болохо. Хойто, Зэдын, Ахын, Түнхэнэй аймагуудта 16—21. Улаан-Үдэдэ хүйтэн 20—22, үдэртөө 15—17 градус хүйтэн болохо.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 08.50 — Олимпиин үбэлэй наадан. Хоккей. Финлянди—ССРР. 10.50 — «А. Островскиин дуунууд. Э. Хиль дуулана» (үнгэтэ). 11.30 — «Ухаалан зохёогшо» — тележурнал (үнгэтэ). 12.00—Шэнэ һонин. 12.10 — «Ерыш наашаа, онтохон!» (үнгэтэ). 12.40 — «Бүмбэрсэг дэлхэйн залуушууд». 13.10 — «Богонихон хатарнууд» (үнгэтэ). 13.35 — «Шинин ажал — шинин түйлалтанууд» — кинопрограмма. 14.10 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». «Һурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлөөн ба залуушуулые һургаха талаар тэдэнэй нүлөөн». 14.40 — «Строговы» — (4-дэхи сери). 15.45 — Забһарлалга. 15.55 — «Юһэн миллион хүн зоной [illegible]». 16.30 — [illegible]. Политическэ шэнжэлгэ. [illegible] — А. Дружинин гүйцүүшын дамжуулга [illegible]. 18.30—«Время». 19.00 — «Бүмбэрсэг дэлхэйн залуушууд». 19.20 — Шэнэ һонин. 19.30 — Олимпиин үбэлэй наадан.

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Хүгжэмтэ уралгын гүсэбүүд». 20.20 — Шэнэ һонин. «Орбита». 20.30 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15 — «Угалзанууд» (үнгэтэ). 21.45 — «Строговы» (4-дэхи сери). 22.50 — Забһарлалга. 23.00 — «Шинин ажал — шинин түйлалта». 24.00 — «Время». 00.30 — Олимпиин үбэлэй наадан. Хоккей. Финлянди—ССРР.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00 — Малай хотын программа. 19.40 — Телевизионно һонин.

«Орбита». 20.00 — А. Островскиин дуунууд. Э. Хиль дуулана.

Улаан-Үдэ. 20.30 — «Элүүр энхэ байлгые». 21.10 — Буряадай телевидениин ба радиогой эстрадна инструментэнүүдэй оркестрэй концерт.

Манай адрес, телефонууд

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 2-54-54, приемная — 2-54-[illegible], зам. редактора — 2-6[illegible], зам. редактора — [illegible], отв. секретаря — 2-50-5[illegible], секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-32, [illegible] мышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и школ — [illegible], культуры и школ — 2-60-2[illegible], писем и селькоров — 2-6[illegible], информации — 2-34-05, [illegible] щественная приемная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-05, фотолаборатория — 2-33-61.